O‘z DSt 56.1640 :2014

У З Б Е К И С Т О Н Д А В Л А Т С Т А Н Д А Р Т И

Ўзбекистон узлуксиз таълимининг давлат таълим стандартлари

Олий таълимнинг давлат таълим стандарти

***5210200 – Психология (спорт)* бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти**

Расмий нашр

Г О С У Д А Р С Т В Е Н Н Ы Й С Т А Н Д А Р Т У З Б Е К И С Т А Н А

Государственные образовательные стандарты непрерывного образования Узбекистана

Государственный образовательный стандарт высшего образования

Государственный образовательный стандарт направления образования бакалавриата *5210200 – Психология (спорта)*

Издание официальное

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Тошкент

O‘z DSt 36.1640:2014

Ў З Б Е К И С Т О Н Д А В Л А Т С Т А Н Д А Р Т И

Ўзбекистон узлуксиз таълимининг давлат таълим стандартлари

Олий таълимнинг давлат таълим стандарти

5210200 – Психология (спорт)
бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти

Расмий нашр

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Тошкент

СЎЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимини ривожлантириш маркази;
- Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти.

2. ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2014 йил “10” март даги 84 - сонли буйруғи.

3.ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлиги.

4.ИЛК БОР КИРИТИЛГАН

Мазкур стандарт Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалда қўлланилиши (амал қилишининг тўхтатилиши) ва унга ўзгартиришлар киритилиши тўғрисидаги маълумотлар “Узстандарт” агентлиги томонидан нашр этилувчи кўрсаткичларда чоп этилади.

Мазкур стандартни Ўзбекистон Республикаси худудида расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир

МУНДАРИЖА

Т/р		бет
1.	**Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари**	1
2.	**Қулланиш соҳаси**	2
3.	**Атамалар, таърифлар, қисқартмалар**	2
4.	**Таълим йуналишининг тавсифи**	3
5.	***5210200 – Психология (спорт)* таълим йуналиши буйича бакалаврлар касбий фаолиятинииг тавсифи**	3
6.	**Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қуйиладигаи талаблар**	5
7.	**Таълим дастурининг мазмуни ва компонентлари**	22
8.	**Бакалавриат таълим дастурини узлаштириш буйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар**	32
8.1.	Бакалавриат таълим дастурини узлаштирилишига белгиланган умумий талаблар	32
8.2.	Таълим дастурини татбиқ этилиши	33
8.3.	Малака амалиётини ташкил этиш талаблари	33
8.4.	Ўқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш буйича талаблар	34
8.5.	Таълим жараёнини укув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари	35
8.6.	Ўқув жараёнининг моддий-техника базаси буйича талаблар	35
9.	**Бакалаврни тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасаси фаолиятиии баҳолаш**	36
10.	**Эслатма**	36
11.	**Давлат таълим стандартининг амал қилиш муддати**	37
12.	**Илова**	38
13.	**Библиографик маълумотлар**	39
14.	**Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари**	40

УЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Узбекистон узлуксиз таълимининг
давлат таълим стандартлари
Олий таълимнинг давлат таълим стандарти
5210200 – Психология (спорт)
бакалавриат таълим йуналишининг давлат таълим стандарти

Государственные образовательные стандарты
непрерывного образования Узбекистана
Государственный образовательный стандарт высшего образования
Государственный образовательный стандарт направления образования
бакалавриата *5210200 – Психология (спорта)*

State Educational Standards of Continuous Education of Uzbekistan
State Educational Standards of Higher Education
State Educational Standard on the level of bachelors of
5210200 – Psychology (sport)

Амал қилиниши «23» 10 2014йилдан

1. Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари

Мазкур таълим йуналиш буйича давлат таълим стандартини ишлаб чикишда куйидаги ҳужжатларга асосланилди:

1. Узбекистон Республикасининг “Таълим туғрисида”ги Қонуни. Тошкент, 1997 й., 29 август № 463-1.

2. Узбекистон Республикасининг “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури”. Тошкент , 1997 й., 29 август № 463-1.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги “Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш туғрисида”ги 5-сонли Қарори.

4. Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш туғрисида”ги 343-сонли Қарори.

5. Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш туғрисида”ги 2004 йил 20 июлидаги 341-сонли Қарори.

6. Узбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари туғрисида”ги ПҚ-1533-сонли Қарори.

7. Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 18 июлдаги “Янгиланган “Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”ни ижро ва амалда фойдаланиш учун қабул қилиш туғрисида”ги 302-сонли буйруғи.

8. Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 8 майдаги “Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”га узгартириш ва кушимчалар киритиш тугрисида”ги 190-сонли буйруғи.

23 10 2014 yilda
Davlat ro'yxatiga olindi

9.Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 4 июлдаги “Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида’ги 281-сонли буйруғи.

10. Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 ноябрдаги “Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида”ги 446-сонли буйруги.

11. Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 14 майдаги “Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори”га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида”ги 158-сонли буйруғи.

12. Узбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 24 июлдаги “Олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ва аттестациядан утказиш тизимини янада такомиллаштириш туғрисида”ги ПФ-4456-сонли Фармони.

13. Узбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни урганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари туғрисида”ги ПК-1875-сонли Қарори.

2. Қулланиш соҳаси

2.1. Олий таълимнинг ушбу давлат таълим стандарти (ОТ ДТС) ***5210200 – Психология (спорт)*** таълим йуналиши буйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастурлари узлаштирилишини амалга оширишда Узбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

2.2. Олий таълим муассасаси мазкур таълим йуналиши буйича кадрлар тайёрлаш ваколатига эга булганда ДТС асосида таълим дастурларини амалга ошириш ҳуқуқига эга деб ҳисобланади.

2.3. ОТ ДТСнинг асосий фойдаланувчилари:

– мазкур таълим йуналиши ва тайёргарлик даражаси буйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютуқларини ҳисобга олган ҳолда таълим дастурларини сифатли ишлаб чиқиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун масъуллар – олий таълим муассасаларининг профессор-уқитувчилари;

– таълим йуналишининг таълим дастурларини узлаштириш буйича уқув-тарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талабалари;

– уз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, уқув булими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари);

– битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация ва имтиҳон комиссиялари;

– олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи органлар;

– олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли Давлат органлари;

– таълим йуналишини ихтиёрий танлаш ҳуқуқига эга булган абитуриентлар ва бошқа манфаатдорлар.

3. Атамалар, таърифлар, қисқартмалар

Мазкур стандартда Узбекистон Республикасининг “Таълим туғрисида”ги Қонуни, “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури” ҳамда олий таълим соҳасидаги халқаро ҳужжатларга мос равишда атамалар ва таърифлардан фойдаланилган:

касбий фаолият тури – таълим йуналишига ... мақсадида касбий фаолият объектига таъсир қилишнинг усуллари, услублари тавсифи.

O'ZSTANDART AGENTLIGI ... STANDARTLASHTIRISH ... DAVLAT ... AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

компетенция – тегишли соҳада касбий фаолият юритиш учун зарур булган билим, куникма, малака ва шахсий сифатлар мажмуи;

модуль – тарбиялаш ва укитишга йуналтирилган мақсадлар ва натижаларга нисбатан муайян мантиқий тугалланганликка эга булган укув фани (курси) ёки укув фанлари (курслари)нинг маълум бир қисми;

таълим йуналиши – таълим дастури буйича олий таълим муассасаси битирувчиси томонидан эгалланган ва бериладиган "бакалавр" академик даражаси доирасида касб фаолиятининг муайян турини бажаришни таъминловчи базавий ва фундаментал билимлар, укувлар ва куникмалар мажмуаси;

касбий фаолият объекти – предметлар, воқеликлар, жараёнлар ва фаолият доирасида ҳаракатга йуналтирилган тизимлар;

касбий фаолият соҳаси – илмий, ижтимоий, иқтисодий, ишлаб чиқаришда намоён буладиган касбий фаолият объектларининг мажмуи;

бакалавриат – олий таълим йуналишларидан бири буйича пухта билимлар берадиган, укиш муддати камида турт йил булган таянч олий таълим;

бакалавриатнинг таълим дастурлари (бакалавриат дастури) – укув фанларининг бакалавриат йуналишларига қуйиладиган малака талабларига мувофиқ кадрларнинг зарурий ва етарли даражадаги тайёргарлигини таъминловчи блокларга жамланган руйхати;

укув-урганиш натижалари – узлаштирилган билимлар, амалий малакалар, куникмалар мажмуи;

ДТС – Давлат таълим стандарти;

АРМ – ахборот ресурс маркази;

ИТИ – илмий тадқиқот институтлари;

ОТМ – олий таълим муассасаси.

4. Таълим йуналишининг тавсифи

4.1. ***5210200 – Психология (спорт)*** таълим йуналиши буйича бакалаврлар тайёрловчи олий таълимнинг таълим дастурини амалга оширган, унинг назарий ва амалий машғулотларини тулиқ узлаштирган, якуний давлат аттестациясидан муваффақиятли утган шахсга "бакалавр" малакаси (даражаси) ҳамда олий маълумот туғрисидаги давлат намунасидаги расмий ҳужжат(лар) берилади.

4.2. Таълим дастурининг меъёрий муддати ва мос малака (даража)си 1-жадвалда келтирилган.

1-жадвал

Таълим дастурининг муддати ва битирувчиларнинг малакаси

Таълим дастурининг номи	Малака (даража)	Таълим дастурини узлаштиришнинг меъёрий муддати
Бакалавриатнинг таълим дастури	Бакалавр	4 йил

5. *5210200 – Психология (спорт)* таълим йуналиши буйича бакалаврлар касбий фаолиятининг тавсифи

5.1. Бақалаврлар касбий фаолиятининг соҳаси:

5210200 – Психология (спорт) таълим йуналиши ижтимоий соҳадаги йуналиш булиб, у уз ичига (шахснинг спорт фаолияти йуналишида, хулқ-атвор ва муомалада, яъни инсонларнинг билиш жараёнлари ва индивидуал-психологик хусусиятлари моҳиятини, шахслараро муносабатлар механизмларини; шахснинг спорт жамоасида шаклланиш қонуниятларини, яъни психика ва онгнинг тараққиёт босқичлари, инсон, роли ва

O'ZSTANDART AGENTLIGA ... DAVLAT ... AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

статусини; инсонлар интеллекти ва иқтидори даражаларини прогнозлашнинг тадкиқ этиш воситалари, усуллари мажмуасини қамраб олади.

Бакалаврларнинг касбий фаолияти қуйидагиларни қамраб олади:

– шахснинг спорт фаолияти, шахслараро муносабатдаги ва ижтимоий муносабатлар тизимида фаолият буйича математик моделларини қуллаш;

– спортчи шахсига индивидуал ва гуруҳий жиҳатдан психологик хизмат курсатиш чора-тадбирлари, унинг ривожлантириш истиқболлари белгилаш ва қуллаш;

– спортчи шахсини урганиш жараёнида умумий психология, ижтимоий психология, психодиагностика ва психокоррекцион методларини қуллаш;

– спортчи шахсини тадқиқ этишда тизимли ёндошув механизмларини татбиқ этиш;

– жисмоний тарбия ва спорт соҳасида психологик воситалар, тамойилларни қуллаш;

– янги типдаги психологик хизмат курсатиш усулларини ишлаб чиқиш ҳамда лойиҳалаш;

– спортчи шахсининг индивидуал психологик, ижтимоий-психологик хусусиятларини урганиш ва тадқиқот қилиш;

– спорт фаолиятига доир психологик тадқиқотларни амалга ошириш учун зарур булган алгоритмлар ва математик таъминотни ишлаб чиқиш.

5.2. Бакалаврларнинг касбий фаолиятининг объектлари:

5210200 – Психология (спорт) таълим йуналиши бакалаврларининг **касбий фаолият объектлари** – таълим жараёнида мос олимпия захиралари коллежларидаги укув-тарбия жараёни; болалар ва усмирлар спорт мактаблари; спортга ихтисослаштирилган таълим муассасалари; спорт клублари ва терма жамолар; спорт федерациялари; аҳолига психологик хизмат курсатиш марказлари; психологик ташхис маркази; ишлаб чиқариш корхоналари, реаблитация марказлари ва бошқалардан иборат.

5.3. Бакалаврларнинг касбий фаолиятининг турлари:

– *илмий-тадқиқот;*
– *спорт ва жисмоний тарбия соҳаси;*
– *ишлаб чиқариш;*
– *ташкилий-бошқарув;*
– *лойиҳавий-ижодкорлик;*
– *соғломлаштириш ва тиклаш;*
– *Халқ таълими ва Урта махсус, касб-ҳунар таълими тизимининг мос таълим муассасаларида педагогик ва амалиётчи психолог;*
– *фойдаланиш ва сервис хизматини курсатиш.*
– *ижтимоий ва жамоа соҳасидаги* фаолият(и) кабиларни уз ичига олади.

Бакалавр тайёрланадиган касбий фаолиятнинг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор иштирокчилари билан ҳамкорликда олий таълим муассасаси томонидан аниқланади.

5.4. Касбий мослашув имкониятлари

Бакалавр педагогик қайта тайёрлашдан утгандан сунг урта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида махсус фанларни уқитиши мумкин.

5.5. Таълимни давом эттириш имкониятлари

5210200 – Психология (спорт) таълим йуналиши буйича бакалавр касбий тайёргарликдан кейин *5А210201 – Психология (фаолият турлари буйича)* магистратура мутахассислиги буйича икки йилдан кам булмаган муддатда уқишни давом эттириши мумкин.

Шунингдек, урнатилган тартибда мустақил изланувчи сифатида илмий-тадқиқот олиб бориш мумкин.

O'ZSTANDART AGENTLIGA STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

6. Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қуйиладиган талаблар

5210200 – Психология (спорт) таълим йуналиши буйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қуйиладиган умумий талаблар:

а) умумий талаблар:

- дунёқараш билан боғлиқ тизимли билимларга эга булиши, гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар асосларини, жорий давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиши, ижтимоий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қила олиши;
- Ватан тарихини билиши, маънавий миллий ва умуминсоний қадриятлар масалалари юзасидан уз фикрини баён қила олиши ва илмий асослай билиши, миллий истиқлол ғоясига асосланган фаол ҳаётий нуқтаи назарга эга булиши;
- табиат ва жамиятда кечаётган жараён ва ҳодисалар хақида яхлит тасаввурга эга булиши, табиат ва жамият ривожланиши ҳақидаги билимларни эгаллаши ҳамда улардан замонавий илмий асосларда ҳаётда ва уз касб фаолиятида фойдалана билиши;
- инсоннинг бошқа инсонга, жамиятга, атроф муҳитга муносабатини белгиловчи ҳуқуқий ва маънавий мезонларни билиши, касб фаолиятида уларни ҳисобга ола билиши;
- ахборот йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва ундан фойдаланиш усулларини эгаллаган булиши, уз касб фаолиятида мустақил асосланган қарорларни қабул қила олиши;
- тегишли бакалавриат йуналиши буйича рақобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга булиши;
- янги билимларни мустақил эгаллай билиши, уз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиши;
- соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти туғрисида илмий тассаввур ҳамда эътиқодга, узини жисмоний чиниқтириш уқув ва куникмаларига эга булиши керак.

Бакалавр:

- таълим йуналиши буйича олий маълумотли шахслар эгаллаши лозим булган лавозимларда мустақил ишлашга;
- тегишли бакалавриат йуналиши доирасида танланган мутахассислик буйича магистратурада олий таълимни давом эттиришга;
- кадрларни қайта тайёрлаш ва малака ошириш тизимида қушимча касб таълими олиш учун тайёрланади.

б) касбий талаблар:

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

– утказилаётган илмий-тадқиқот лойиҳалари мавзуси буйича моделлар, алгоритмлар, методлар, дастурий ечимлар, инструментал воситаларни тадқиқот қилиш ва ишлаб чиқиш;
– намунавий методикалар ва бошқалар буйича экспериментал тадқиқотларни утказиш ва уларнинг натижаларига ишлов бериш;
– республика ва хорижда чоп этилган спорт психологиясига оид илмий-техник ахборотларнинг илмий манбаларини урганиш;
– илмий ҳисоботлар ва тушунтириш хатларини ишлаб чиқиш;
– утказилаётган тадқиқотлар мавзуси буйича илмий обзорларни ишлаб чиқиш, рефератлар ва библиографияларни тузиш;
– илмий семинарлар, илмий-амалий конференцияларда бевосита иштирок этиш;
– илмий-ижтимоий мавзувий журналларга мақолаларни тайёрлаш.
– илмий-тадқиқот натижаларини ва ишланмаларни амалиётга татбиқ этишда қатнашиш ***қобилиятига эга булиши керак.***

Спорт ва жисмоний тарбия фаолиятида:

– болалар ва усмирлар спорт мактабларида, олимпия захиралари коллежларида, спортга ихтисослаштирилган таълим муассасаларида, спорт клублари ва терма жамоаларда уқув машғулотларини олиб боришда психологик хизматни ташкил этиш;

O'ZSTANDART AGENTLIGI STANDARTLASHTIRISH, METROLOGIYA VA SERTIFIKATLASHTIRISH ILMIY TADQIQOT INSTITUTI

– барча турдаги таълим муассасаларида жисмоний тарбия ва жисмоний маданият буйича машғулотларини олиб боришда психологик хизмат курсатиш *қобилиятига эга булиши керак.*

Ишлаб чиқариш фаолиятида:

– спорт фаолиятида психодиагностик, психопрофлактик ва психокоррекцион мақсадларни амалга оширишга мулжалланган намунавий дастурларни, методика ва лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва уларни қуллаш;

– спорт инвентарлари ишлаб чиқарувчи корхоналарда психолог-консультант мутахассис сифатида ишлаш;

– касбий этика кодекси ва деонтологияга риоя қилиш *қобилиятига эга булиши керак.*

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

– олимпия захиралари коллежлари амалий психологи, болалар ва усмирлар спорт мактаблари амалий психологи, спортга ихтисослаштирилган таълим муассасалари амалий психологи, педагогик-психологик ташхис марказлари психологи, психологик хизмат курсатиш маркази амалий психологи ва бошқариш ишини ташкил қилиш;

– ишлаб чиқариш фаолияти сифатини бошқариш жараёнларини ишлаб чиқиш ва татбиқ қилиш;

– ишлаб чиқариш жараёнларини амалга ошириш учун зарур булган психологик воситалар, методлар ва методикаларни татбиқ этишни ва ресурсларини режалаштириш;

– замонавий ахборот технологиялари тизимини яратиш ва уларнинг психологик амалиётда қуллаш мониторинги ва сифатини баҳолаш усуллари ва механизмларини ишлаб чиқиш;

– атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши борасида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш;

– спорт фаолиятига оид психологик муаммолар ечимларини амалиётга татбиқ этиш;

– ижрочилар жамоаси ишини ташкил қилиш;

– оммавий жисмоний тарбия ва спорт тадбирлари ва мусобақаларини ташкил этиш ва бошқариш;

– коллегиал фикрлар тарқоқлиги шароитида бошқарув қарорларини қабул қилиш *қобилиятига эга булиши керак.*

Лойиҳавий-ижодкорлик фаолиятида:

– жисмоний тарбия ва спорт фаолиятининг турли соҳаларида психологик хизматни ташкил этиш ҳамда унга рахбарлик қилиш;

– бажарилаётган амалий ишлар мавзуси буйича шақллантирувчи, ривожлантирувчи ва ва имитацион моделларни ишлаб чиқиш ва тадқиқот қилиш;

– лойиҳавий ва дастурий ҳужжатларни ишлаб чиқиш.

– психологик хизмат амалиётида ахборот технологияларнинг халқаро ва касбий стандартларини, замонавий парадигма ва методологияларни, инструментал ва ҳисоблаш воситаларини тайёргарлик ихтисослигига мос равишда қуллаш *қобилиятига эга булиши керак.*

Соғломлаштириш ва тиклаш фаолиятида:

– даволаш муассасаларида, дам олиш уйларида, санаторияларда соғломлаштирувчи жисмоний машғулотларни олиб бориш;

– спортчиларда мусобақа олди ва мусобақадан сунгги стрессларни енгишга қаратилган релаксация машқларини утказиш;

– спорт травмаси билан боғлиқ деприссия ҳолатидаги спортчилар билан аутоген машқлар, арт-терапия машқларини утказиш *қобилиятига эга булиши керак.*

Халқ таълими ва Урта махсус, касб-ҳунар таълими тизимининг мос таълим муассасаларида педагогик (педагогиқ тайёргарликдан сунгї ва амалиётчи психолог фаолиятида:

O'ZSTANDART AGENTLIGI
STANDARTLASHTIRISH
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BO'LIMI

– Халқ таълими ва Урта махсус касб-ҳунар таълими тизимининг мос таълим муассасаларида тайёргарлик йўналишида назарда тутилган ўқув фанлари буйича назарий машғулотларни утказиш;

– замонавий информацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ностандарт ўқув машгулотларини ишлаб чиқиш ва утказиш;

– ўқитилаётган фанлар буйича дарсларни утказиш учун зарур булган укув-методик ҳужжатларни шакллантириш ва тузиш;

– ўқитилаётган фан буйича машғулотларни утказиш учун ўқитишнинг техник воситалари мазмунини ишлаб чиқиш ва улардан фойдаланиш;

– мустақил таълим ва ижодий қидирув натижасида укитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар жабҳаларида уз-узини мунтазам такомиллаштириб бориш;

– ХТ ва ЎМКҲТ тизимида амалиётчи психолог фаолиятига қуйилган талаблар асосида психологик хизматни ташкил этиш;

– таълим муассасасидаги психологик муаммонинг хусусиятига кура унинг ечимини топишга қул келувчи усуллардан фойдаланиш;

– ўқитувчи(тренер)лар жамоаси ва ўқув(спорт)чилар гуруҳларида психодиагностик, психопрофлактик, психокоррекциялаш ва психологик маърифат йуналишида тадбирларни ташкил этиш ва утказиш;

– ўқитувчи (тренер) ва ўқув(спорт)чиларнинг индивидуал психологик хусусиятларини ривожлантириш буйича маслаҳатлар бериш ва тавсиялар ишлаб чиқиш;

– педагогик (терма) жамоадаги зиддиятлар, низоларни бартараф этиш ва ҳамкорлик муҳитини шакллантириш буйича психологик тавсиялар ишлаб чиқиш ***қобилиятига эга булиши керак.***

Фойдаланиш ва сервис хизматини курсатиш фаолиятида:

– шахсга психологик хизмат курсатиш ишини ташкил этиш;

– спортчи ва жамоа учун хусусиятига кура зарур бўладиган намунавий психологик хизмат курсатиш дастурлари ва тренинг курсларини ишлаб чиқиш ва қуллаш;

– спорт иншоотлари ва жиҳозлардан фойдаланиш, психологик лаборатория асбоб-ускуналари, қурилмалари, механизмлари ва жиҳозлари, уларнинг ишчи қисмлари параметрлари ва иш ҳолатини ташхис синовларидан утказиш ***қобилиятига эга булиши керак.***

Ижтимоий ва жамоа соҳасидаги фаолиятида:

– спорт федерациялари, спорт инвентарлари ишлаб чиқарувчи корхоналар, спортга ихтисослаштирилган муассасалар ва маҳаллий (миллий) спорт жамоаларининг таклиф ва талаблари асосида психологик маърифат тадбирларини ташкил этиш;

– спорт федерациялари, спорт инвентарлари ишлаб чиқарувчи корхоналар, спортга ихтисослаштирилган муассасалар ва маҳаллий (миллий) спорт жамоаларининг таклиф ва талаблари асосида психологик ривожлантириш тадбирларини ташкил этиш ва утказиш;

– жисмоний тарбия ва спортга оид маҳаллий матбуот, илмий-оммабоп телерадио эшиттириш ва кўрсатувларда психологик материаллар билан иштирок этиш ***қобилиятига эга булиши керак.***

6.2. Таълим дастурлари буйича билим, малака ва куникмаларга қуйилган талаблар

6.2.1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар буйича талаблар

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блоки буйича талаблар Олий ва урта махсус таълим вазирлиги тасдиқлаган *"Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар"* блоки буйича бакалаврлар тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қуйилган талаблар" асосида белгиланади.

O ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI RUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

6.2.2. Математик ва табиий-илмий фанлар буйича талаблар

6.2.2.1. Информатика ва ахборот технологиялари фани буйича

Бакалавр:

- компьютер тизимининг тузилмаси, унинг тулақонли имкониятлари;
- компьютернинг ишлаш принциплари, техник ва дастурий таъминоти;
- укув-машғулот ва мусобақа фаолиятидаги ахборот технологияларини қулланилиши ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- ахборотни, ахборот туплашни, сақлашни, қайта ишлашни, узатишни ва ҳимоялашни;
- спорт натижаларига янги замонавий ахборот технологиялари асосида дастлабки ишлов беришни;
- тармокда ахборот технологиялардан самарали фойдаланишни;
- интернет тармоғида ишлашни ва ахборотларни мустакил излашни;
- компьютер дастурларини ишлатишни ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- дастурлаш ва ҳисоблаш техникаси хамда дастурий таъминотлардан фойдаланиш;
- компьютер графикаси воситаларидан фойдаланиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

6.2.2.2. Спорт метрологияси фани буйича

Бакалавр:

- фаннинг ахамияти ва жисмоний тарбия ва спортда тутган урни;
- замонавий математик моделлаштириш;
- жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги замонавий метрологик назария ва амалиёт ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- математик-статистика назарияси (таҳлил) асосларини;
- муайян жараён учун таҳлил тизимини тузиш ва тизим доирасида ҳисоблаш ишларини олиб боришни;
- функционал ва ҳисоблаш топшириғини ечиш услубларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- спортда олинган натижаларни таҳлил қилишда ва умумлаштиришда қулланиладиган улчов бирликлардан фойдалана олиш;
- объектларнинг микдорий ва сифат муносабатларини ифодалаш учун математик символлардан фойдаланиш;
- тадкикот маълумотларини кайта ишлашнинг асосий усул ва йуриқларидан фойдаланиш ***куникмаларига эга булиш.***

6.2.2.3. Биомеханика фани буйича

Бакалавр:

- тана биокинематикаси;
- ричак ва мувозанатларнинг турли-туманлиги;
- ҳаракатлар ва уларни тузилмасининг биомеханик асослари ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- спорт фаолиятида қулланиладиган ҳаракат тавсифлари ва улчов бирликлари тизимларини;
- ҳаракат сифатларининг биомеханик асослари;
- тана биозвеноларининг ҳаракатлари ритми ва темпи, фазовий ва динамик тавсифларини ҳисоблашни;
- тана биозвенолари ҳаракат тавсифларини ҳисоблаш ва график ифодалашни ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- ҳаракатларнинг биомеханик тавсифлари ва уларни таҳлил қилиш;
- ҳаракатнинг кнематик, динамик ва энергетик тавсифларини аниқлашга доир масалалар ечиш;
- спортчининг қоматини бузилиш сабабларини таҳлил қилиш;
- функционал ва ҳисоблаш топшириғини ечиш;

O'ZSTANDART AGENTLIGI
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

- тажриба материалларини умумлаштириш ва қайта ишлаш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.4. Физиология ва спорт физиологияси фани буйича

Бакалавр:

- физиологик қонуниятлар;
- физиологик жараёнлар;
- ташқи муҳит шароитлари;
- инсоннинг иш қобилияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- асосий физиологик тушунчалар;
- физиологик функцияларнинг бошқарилиш йуллари;
- одам организмининг орган ва тизимларининг иши, уларнинг узаро муносабати, бошқарилиш жараёнлари;
- жисмоний машқлар таъсирида организмда юзага келадиган функционал узгаришлар;
- спортчи организмнинг яширин имкониятлари;
- жисмоний сифатларининг ривожланишини физиологик механизмлари;
- спорт фаолияти жараёнида спортчи организмида юзага келадиган холатларнинг физиологик механизмлари;
- организмнинг жисмоний машқларга мослашишини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- физиологик синамаларни утказиш ва баҳолаш;
- мускул фаолиятининг энергетик таъминотини аниқлаш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.5. Биохимия ва спорт биохимияси фани буйича

Бакалавр:

- органик, анорганик химия;
- табиатда моддалар алмашинуви;
- тирик организмнинг химиявий таркиби *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- инсон организмининг таркибига кирувчи химиявий бирикмаларнинг тузилишини;
- организмда моддалар алмашинувини;
- спорт амалиётида биохимиявий назоратларни;
- жисмоний фаолият жараёнида биохимиявий узгаришларни;
- энергияни хосил булиши ва унинг машқ бажариш жараёнида сарфланишини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- биологик суюқлик (қон, сийдик) курсаткичларини аниқлаш;
- спортчиларда энергия сарфини аниқлаш;
- спортчилар учун махсус овқатланиш рационини тузиш;
- функционал тестларни утказиш ва бахолаш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.6. Гигиена ва спорт гигиенаси фани буйича

Бакалавр:

– жисмоний тарбия ва спорт гигиенаси асослари;
– спортчи организмига таъсир этувчи гигиеник омиллар;
– атроф-муҳитдаги гигиеник курсатгичларнинг спортчилар саломатлигини сақлаш ва жисмоний иш қобилиятини оширишга таъсири;
– спорт билан шуғулланганда қўйиладиган талаблар;
– спортчиларни тайёрлашда гигиеник томондан таъминлаш *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
– спорт иншоотларини қурилиши ва ишлатилишига қуйиладиган гигиеник талабларни;
– спортчиларни кун тартиби ва овқатланиш гигиенасини;
– спортчини гигиеник текшириш усулларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

O‘ZSTANDART AGENTLIGI DAVLAT STANDARTLASHTIRISH NAZORATINI KUCHAYTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BO‘SHQARMASI

– спорт иншоотларига қуйиладиган гигиеник меъёрларни аниқлаш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.7. Анатомия фани буйича

Бакалавр:

- табиат эволюцияси туғрисида;
- инсон организимининг бир бутунлиги;
- морфо-функционал хусусиятлар *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- одам организмини ташкил этувчи тизимлар ва аъзоларнинг жойлашуви;
- одам аъзоларининг функцияларини;

-жисмоний тарбия ва спорт машгулотлари таъсирида юзага келувчи узгаришларни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- ички аъзоларини чегаралаш, проекциялаш;
- анатомик улчаш усулларидан фойдаланиш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.8. Даволаш жисмоний тарбияси фани буйича

Бакалавр:

- даволаш жисмоний тарбиясининг мақсад ва вазифалари;
- даволаш жисмоний тарбиясининг таснифи *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- жисмоний машқларнинг даволовчи таъсирини;
- даволаш жисмоний тарбиясининг восита ва услубларини;
- даволаш жисмоний тарбиясида қулланиладиган жисмоний машқларга қуйиладиган талабларни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- турли касалликларда даволаш жисмоний машқларини мажмуасини тузиш;
- даволаш жисмоний тарбия машғулотларини утказишда шуғулланувчиларни назорат қилиш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.9. Спорт тиббиёти. Массаж фани буйича

Спорт тиббиёти буйича

Бакалавр:

- спорт тиббиётининг мақсади ва вазифалари;
- саломатлик даражалари, касаллик, саломатлик *ҳақида тасаввурга эга булиши*;
- касалликни пайдо булиш сабабларини;
- касалликларда юзага келадиган узгаришларни;
- спортчилар организмида юзага келувчи зарарли таъсирлар ва уларнинг асоратларини бартараф этишни;
- тиббий анамнез ва соматоскопияни утказишни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- жисмоний ривожланишни текшириш усулларини бажариш;
- организм тизимларини клиник текшириш;
- тиббий синамаларини утказиш ва натижаларини баҳолаш;
- биринчи тиббий ёрдам курсатиш *куникмаларига эга булиши керак.*

Массаж буйича

Бакалавр:

- массажнинг ривожланиши;
- массажнинг таснифи *ҳақида тасаввурга эга булиши*;
- массаж қоидаларини;
- массажга қарши курсатмаларни;
- массаж усуллари ва унинг таъсирини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- массаж усулларини амалий бажариш;
- массаж аппаратларидан фойдалана олиш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.10. Экология фани буйича

Бакалавр:

- табиат қонунларини англаш, уларга риоя қилиш: экологик билимлар туғрисида;
- экологик муҳит, экологик мувозанат;

O'ZSTANDART AGENTLIGA STANDARTLASHTIRISH ... MUVOFIQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

- табиат ресурслари, уларнинг тоифалари ва фойдаланиш истиқболлари *ҳақида тассавурга эга булиши;*

- атроф-муҳитни табиий ва антропоген омилларнинг салбий ва зарарли таъсиридан химоялаш воситалари ва усулларини;

- табиатни муҳофаза қилишни назарий асосларини, инсоннинг хужалик фаолиятини, жумладан сув хужалиги иншоотларининг атроф-муҳитга салбий таъсири, бу таъсирларни олдини олиш ёки бартараф қилиш чора-тадбирларини;

- атмосфера хавоси, сув хавзалари, тупроқни ифлосланишдан мухофаза қилиш чора тадбирлари, сувни тозалашнинг асосий методларини;

- табиатдан самарали фойдаланишнинг экологик тамойилларини табиатга зарар етказмайдиган технологиялар яратиш усулларини;

- ҳалқаро ва давлат ташкилотлари томонидан ишлаб чиқилган экологик тадбирларни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- экологик инқирозлар ва уларни олдини олиш, худуднинг экологик ҳолатни баҳолаш ва уни соғломлаштириш чора-тадбирларини асослаш ва атроф-муҳитга масъулиятли муносабатда булиш *куникмасига эга булишлари керак*

6.2.3. Умумкасбий фанлар буйича талаблар

6.2.3.1. Умумий психология фани буйича

Бакалавр:

– психологиянинг вужудга келиши;
– психологиянинг предмети ва соҳалари;
– шахс тушунчаси;
– онг ва онгсизлик тушунчалари;
– эндопсихика ва экзопсихика *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
– психик жараёнлар, жумладан, сезги, идрок, диққат, хотира, тафаккур, нутқ, хаёл туғрисида умумий тушунчаларни, турларини, хусусиятларини;
– психик ҳолатлар, хусусан, ҳиссиёт ва эмоционал ҳолатлар, юксак ҳислар, ирода туғрисида умумий тушунчани, уларнинг тузилишини ҳамда психофизиологик асосларини;
– психик хусусиятлар, хусусан, темперамент, характер, қобилиятлар, истеъдоднинг тузилишини, турларини, хусусиятларини;
– шахс фаолият туғрисида умумий тушунчани, унинг узига хослигини, интериоризациялаши ва экстериоризациялишини;
– узини узи англаш, комил инсон ва баркамол инсон тушунчаларини;
– шахс эҳтиёжини, уларнинг турлари ва ривожланишини;
– қизиқишларни, шахс установкаси ёки англанилмаган майлларини;
– уқув фаолияти мотивларини ҳамда мотив классификациясини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
– билиш жараёнларини узаро боғлиқлигини аниқлаш;
– шахс фазилатларини ажратиш;
– шахс хусусиятларини аниқлаш;
– шахс сифатларини фарқлаш;
– индивидуал-типологик фарқлар юзасидан мулоҳаза қилиш;
– психик ҳолатларни урганиш, тадқиқ этиш ва хулосалаш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.3.2. Психология тарихи фани буйича

Бакалавр:

– психология фанлар тизими тузилиши, уларнинг ривожланиш истиқболи;
– умумий психологиянинг тизимлари, тамойиллари, механизмлари, категориялари ҳақида *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
– психология назарияси ва методологиясига алоқадор тизимларни;
– психология назарияси ва методологиясига алоқадор категорияларни;

– психология назарияси ва методологиясига алоқадор механизмларни;

– психология назарияси ва методологиясига алоқадор қонуниятларни;

– психология назарияси ва методологиясига алоқадор асосий ҳолатларни;

– инсонларнинг иш қобилиятини ошириш ва функционал ҳолатини оптималлаштиришни ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***

– психологик тадқиқотларни ташкил этиш, ўтказиш методлари ва унинг воситаларидан фойдалана олиш;

– турли хил ҳаётий вазиятларда шахсни урганишда умумий психологиянинг ҳар хил усулларини қуллаш;

– психологик, ижтимоий-этник ва ёш-педагогик тадқиқотлар методларини қуллаш;

– шахснинг билиш жараёнлари хусусиятлари, унинг шахслилик хусусиятларини шакллантириш воситаларини қуллаш ***куникмаларига эга булиши керак.***

6.2.3.3. Бошқарув психологияси фани буйича

Бакалавр:

– бошқарув илмининг назарий-тарихий асослари;

– шарқ мутафаккирларининг бошқарувчилик фаолиятига оид ижтимоий-психологик қарашлари ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***

– бошқарув ва лидерликка оид назарияларни;

– бошқарув услублари ва суперлидерлик феноменини;

– маъмурий бошқарув самарадорлигини ошириш йулларини;

– карьеранинг турлари ва амалга ошириш босқичларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***

– бошқарув органлари раҳбарлигига даъвогар (номзод)ларни касбий ва шахсий сифатларини диагностикалаш;

– карьерани танлаш, режалаштириш ва уни амалга ошириш;

– персонални бошқариш;

– раҳбар шахсининг ижтимоий-психологик хусусиятларини профессионал талаблар даражасида урганиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

6.2.3.4. Ижтимоий-психологик тренинг фани буйича

Бакалавр:

– тренинг фаолиятидаги асосий назарий методологик асослар;

– тренинг фаолияти учун зарур тамойиллар;

– тренинг ишини ташкил этишдаги методологик ёндашув;

– ҳар бир мижоз учун индивидуал ёндашув ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***

– тренер учун асосий ёндошувни;

– тренинг машқларининг узига хослигини;

– тренинг йуналишларида узига хосликни;

– тренинг фаолиятида аҳамиятли булган усулларни;

– тренер фаолияти буйича таҳлил юритишни;

– тренинг методологияси буйича алоқаларни урнатишни;

– тренер фаолияти ва тренинг методлари буйича узаро алоқани йулга қуйишни;

– узининг тренинги учун сценарий тузишни ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***

– шахснинг гуруҳий фаолиятдаги хусусиятларини диагностика қилиш;

– тренинг ёрдамида гуруҳий психотерапияни утказиш;

– тренинг шаклидаги гуруҳий коррекцияни амалга ошириш;

– тренинг фаолиятида гуруҳий диагностикалаш;

– тренерлик вазияти орқали индивидуал муаммосини таҳлил қилиш;

– тренинг сценарийсини адекватлигига гуруҳ муаммоларни тавсифлаш

O'ZSTANDART AGENTLIGI STANDARTLASHTIRISH ... ILMIY TADQIQOT INSTITUTI ... ETISH FONDI ...

куникмаларига эга булиши керак.

6.2.3.5. Этнопсихология фани буйича

Бакалавр:

– этнопсихология фаннинг предмети, вазифалари ва аҳамияти;

– этнопсихологик тадқиқотларнинг ғарб ва шаркда урганилиши;

– миллий характер муаммоси;

– социализация ва инкультурация;

– миллий онг ва миллий узликни англаш;

– этнопсихологик хусусиятларни маданиятда намоён булиши ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***

– этнос ва индивид уртасидаги узаро фарқни;

– этнопсихологиянинг структурасини ва этнопсихологик компонентларни;

– миллий урф-одат ва анъаналарнинг ижтимоий-психологик функцияларини;

– миллий туйғулар ва таъб (дид)ларни аниқлашни;

– этник аттитюди ва стериотипни қиёслашни ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***

– этнопсихологик ҳусусиятларнинг шаклланишига таъсир этувчи омилларни аниқлаш;

– ташқи хатти-ҳаракатларни ички ҳаракатларга утиши ва шахсда этнопсихологик хусусиятларни шаклланишини тадқиқ этиш;

– миллий психология қиёфа ва миллий характернинг узаро муносабатини фарқлаш;

– шахснинг миллий ва умуминсоний характер хислатларини ажратиш;

– этнопсихологик тадқиқотлар утказиш ва турли этник гуруҳларга хос тадқиқот натижаларини тавсифлаш ***куникмаларига эга булиши керак.***

6.2.3.6. Ёш ва педагогик психология фани буйича

Бакалавр:

– онтогенез психологияси;

– жаҳон психологлари асарларида ёш даврлари муаммоси;

– психик ривожланишни турли хил назарий ёндашувлари;

– психик тараққиёт ва унинг омиллари;

– омилларнинг психик ривожланишга таъсир курсатиш механизмлари ва қонуниятлари ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***

– ёндашувларни тушунтирувчи йирик таълимотларнинг умумий мазмуни;

– чақалоқлик, гудаклик, илк болалик даврининг психологик хусусиятларини;

– мактабгача ёш даврининг психологик хусусиятларини;

– кичик мактаб ёши, усмирлик, илк успиринлик. успиринлик даврининг психологик хусусиятларини;

– ёшлик, етуклик даврининг психологик хусусиятларини;

– кексайиш, кексалик ва узоқ умр курувчиларнинг психологик хусусиятларини;

– психик ривожланишда таълим-тарбия жараёнларининг ахамияти, уларнинг психологик механизми ҳақида ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***

– онтогенезнинг турли босқичларида психик ривожланишни асосий хусусиятлари ҳақидаги билимлардан фойдаланиш;

– педагогик фаолиятнинг психологик асослари, унинг самарадорлигини оширишнинг психологик жиҳатларини билиш;

– таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва руёбга чиқаришда педагогик фаолиятнинг психологик таълимотига алоҳида эътибор қаратиш;

– психик ривожланишга таълим-тарбия жараёнларининг таъсир хусусиятларини прогноз қила олиш;

O'ZSTANDART AGENTLIGI STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

– таълим-тарбия жараённи шу асосида лойиҳалаштириш куникмаларини эгаллаш;

– шахс камолоти йулида таълим-тарбия ишларини туғри ташкил қилиш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.3.7. Меҳнат психологияси фани буйича

Бакалавр:

– уйин фаолияти;

– уқиш (таълим) фаолияти;

– меҳнат фаолияти;

– шахс меҳнат фаолиятини тушунтиришнинг муҳим омиллари *ҳақида тасаввурга эга булиши;*

– меҳнат фаолияти психологиясининг асосий вазифаларини;

– меҳнат функцияларининг самарали амалга ошишини таъминловчи омилларни;

– меҳнат объекти тизимига, мақсадига, меҳнат восита/қуролларининг асосий белгиларига кура касб булимларини;

– қул меҳнатига асосланган касбларни;

– машина ва қул меҳнати касбларини;

– автоматлаштирилган ва автоматик тизимни қуллаш билан боғлиқ булган касбларни;

– меҳнат воситаларининг купфункциялилигига боглиқ касбларни;

– меҳнат шароитига кўра касб гуруҳларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***

– меҳнат ва психологиянинг узаро муносабатларини аниқлаш;

– меҳнат фаолиятини ташкил этувчи компонентлар тузилмасини таҳлил қилиш;

– профессиограмманинг таркибий қисмлари: психограмма ва трудограммани узаро фарқлаш;

– касб танлашнинг бош тамойилини таҳлил қилиш;

– профессиография методини ишлатиш;

– касб танлашнинг анъанавий усулларини амалиётга татбиқ этиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

6.2.3.8. Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти фани буйича

Бакалавр:

- жисмоний тарбия назарияси ва услубияти фанининг ривожланиши;
- жисмоний тарбия ва спортнинг жамиятдаги функцияси;
- таълим муассасаларида жисмоний тарбия ва спортнинг ташкил қилиниши ва унинг аҳамияти;
- жисмоний тарбия тизимлари, спортчиларни тайёрлаш асослари, оммавий-спорт ва соғломлаштириш ишлари ва уларнинг аҳамияти;
- ҳаракатларга ургатиш ва ёш даврларга нисбатан восита, услубларни танлаш ҳамда спорт машгулотининг қонуниятлари;
- жаҳон маданиятининг ривожланиши жараёнидаги уз халқининг жисмоний тарбия ва спорт тизими тараққиётидаги асосий босқичлари;
- жисмоний тарбия ва спортнинг эстетик, ахлоқий ва маънавий қадриятлари; жисмоний тарбия ва спортдаги дидактик конуниятлари ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- жисмоний тарбия ва спорт тизимлари;
- Узбекистонда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш буйича қабул қилинган хукукий ва меъёрий хужжат асосларини;
- жисмоний тарбия ва спортнинг воситалари, тамойиллари ва услубларини, машғулотларни мазмуни, шакли ва уларни тузилиш қонуниятларини;
- жисмоний тарбия ва спорт машғулотларини режалаштириш ва назоратларни олиб боришни;
- ҳаракатларга ўргатиш жараёнининг асосларини;

STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATI VA ... AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

- турли ёшдагилар билан жисмоний тарбия ва спорт машғулотларини олиб бориш асосларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***

- жисмоний тарбия ва спорт машғулотларини ташкил қилиш, режалаштириш, назорат қилиш ва утказиш;

- ҳаракатларга ургатиш, жисмоний сифатларни ривожлантириш;

- ҳаракатларга ургатишда қулланиладиган восита, усул ва тамойилларни таҳлил қилиш;

- спорт мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;

- жисмоний тарбия ва спорт ишларини тарғибот қилиш;

- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотлари ва жамоаларининг бошқарувини қуйи ва урта буғинларида фаолият олиб бориш;

- жисмоний тарбия ва спортда илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш;

- жисмоний тарбия ва спорт тайёргарлигида мажмуали назорат усулларидан фойдалана олиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

6.2.3.9. Яккакураш спорт турлари фани буйича

Енгил атлетика буйича

Бакалавр:

- енгил атлетиканинг ривожланиш босқичлари;
- енгил атлетика турларининг аҳамияти ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- енгил атлетиканинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмуни, шакли ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- енгил атлетика турларининг техникасини;
- енгил атлетика турлари буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- енгил атлетика буйича мусобақа қоидаларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- енгил атлетика турлари буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- енгил атлетика турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- енгил атлетика турлари мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- енгил атлетика буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

Гимнастика буйича

Бакалавр:

- гимнастиканинг ривожланиш босқичлари;
- гимнастиканинг аҳамияти ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- гимнастиканинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- гимнастика техникасини;
- гимнастика буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- гимнастика буйича мусобақа қоидаларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- гимнастика буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- гимнастикада қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- гимнастика мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- гимнастика буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

Сузиш буйича

Бакалавр:

- сузиш турларининг ривожланиш босқичлари;
- сузиш турларининг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- сузишнинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;

O'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATI...
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

- сузиш турларининг техникасини;
- сузиш турлари буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- сузиш буйича мусобақа қоидаларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- сузиш турлари буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- сузиш турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- сузиш турлари мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- сузиш буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш *куникмаларига эга булиши керак.*

Кураш буйича

Бакалавр:
- кураш турларининг ривожланиш босқичлари;
- кураш турларининг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- кураш турларининг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- кураш турларининг техникасини;
- кураш турлари буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- кураш турлари мусобақа қоидаларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- кураш турлари буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- кураш турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- кураш турлари мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- кураш турлари буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш *куникмаларига эга булиши керак.*

Бокс (уғил болалар учун) буйича

Бакалавр:
- бокснинг ривожланиш босқичлари;
- бокснинг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- бокснинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- бокс техникасини;
- бокс буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- бокс буйича мусобақа қоидаларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- бокс буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- боксда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- бокс мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- бокс буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш *куникмаларига эга булиши керак.*

Бадиий гимнастика (қизлар учун) буйича

Бакалавр:
- бадиий гимнастиканинг ривожланиш босқичлари;
- бадиий гимнастиканинг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- бадиий гимнастика турларининг воситалари, тамойиллари ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмуни, шакли ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- бадиий гимнастика турлари техникасини;
- бадиий гимнастика турлари буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- бадиий гимнастика буйича мусобақа қоидаларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- бадиий гимнастика турлари буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- бадиий гимнастика турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;

O'ZSTANDART AGENTLIGA STANDARTLASHTIRISH, PAYLAT NAZORATINI KUVOFIQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

- бадиий гимнастика мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- бадиий гимнастика буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш *куникмаларига эга булиши керак.*

Оғир атлетика (уғил болалар учун) буйича

Бакалавр:

- оғир атлетиканинг ривожланиш босқичлари;
- огир атлетиканинг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- оғир атлетика турларининг воситалари, тамойиллари ва услубларини;
- машгулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- оғир атлетика турлари техникасини;
- оғир атлетика турлари буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- оғир атлетика турлари буйича мусобақа қоидаларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- оғир атлетика турлари буйича машгулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- оғир атлетика турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- оғир атлетика турлари мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- оғир атлетика турлари буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш *куникмаларига эга булиши керак.*

Ритмик гимнастика (қизлар учун)

Бакалавр:

- ритмик гимнастикани тарихи ва ривожланиш босқичлари;
- ритмик гимнастикани жисмоний тарбия тизимидаги урни;
- ритмик гимнастикани таълим муассасаларида қулланилиши ва унинг аҳамияти;
- ритмик гимнастика воситалари билан оммавий соғломлаштириш ишларини турли ёшдағилар билан утказиш *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- ритмик гимнастика машқларидан фойдаланишни;
- касбий фаолиятда ритмик гимнастика машғулотларини ташкил этиш, утказишнинг замонавий методларини қуллашни;
- ритмик гимнастика машқларини шуғулланувчиларнинг ёш даврларига мос воситалари, услублари ва тамойилларини қуллашни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- жисмоний сифатларни ривожлантиришда ритмик гимнастикани қуллаш ва машғулотларни утказишда фойдалана олиш;
- ритмик гимнастикада жисмоний юкламаларни миқдорий ва сифат жихатидан бошқариш;
- ритмик гимнастика воситалари, услубларини билиши ва амалиётга тадбиқ эта олиш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.3.10. Спорт ва миллий уйинлар фани буйича

Баскетбол буйича

Бакалавр:

- баскетболнинг ривожланиш босқичлари;
- баскетболнинг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- баскетболнинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- баскетбол техникасини;
- баскетбол буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- баскетбол буйича мусобақа қоидаларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- баскетбол буйича машгулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- баскетболда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- баскетбол мусобақаларини ташқил қилиш ва утказиш;

O'ZSTANDART AGENTLIGI STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATI, MUVOFIQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

- баскетбол буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

Волейбол буйича

Бакалавр:

- волейболнинг ривожланиш босқичлари;
- волейболнинг аҳамияти ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- волейболнинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- волейбол техникасини;
- волейбол буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- волейбол буйича мусобақа қоидаларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- волейбол буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- волейболда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- волейбол мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- волейбол буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

Футбол буйича

Бакалавр:

- футболнинг ривожланиш босқичлари;
- футболнинг аҳамияти ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- футболчи тайёргарлигининг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- футбол техникасини;
- футбол буйича машгулотларини олиб бориш асосларини;
- футбол буйича мусобақа қоидаларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- футбол буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- футболда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- футбол мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- футбол буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

Гандбол буйича

Бакалавр:

- гандболнинг ривожланиш босқичлари;
- гандболнинг аҳамияти ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- гандболчи тайёргарлигининг воситалари, тамойиллари ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- гандбол техникасини;
- гандбол буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- гандбол буйича мусобақа қоидаларини ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- гандбол буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- гандболда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- гандбол мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- гандбол буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

Миллий ва ҳаракатли уйинлар буйича

Бакалавр:

- миллий ва ҳаракатли уйинларнинг ривожланиш босқичлари;
- миллий ва ҳаракатли уйинларнинг ахамияти ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- миллий ва ҳаракатли уйинларнинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;

O'ZSTANDART AGENTLIGI
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- миллий ва ҳаракатли уйинлар техникасини;
- миллий ва ҳаракатли уйинлар буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- миллий ва ҳаракатли уйинлар буйича қоидаларни ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- миллий ва ҳаракатли уйинлар буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- миллий ва харакатли уйинларда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.3.11. Спорт педагогик махоратини ошириш фани буйича

Бакалавр:

- тайёргарлик турлари;
- жисмоний тайёргарлик;
- техник тайёргарлик;
- тактик тайёргарлик;
- функционал тайёргарлик;
- интеграл тайёргарлик ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- жисмоний тайёргарликни амалга оширишни;
- техник тайёргарликни амалга оширишни;
- тактик тайёргарликни амалга оширишни ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- машғулот жараёнини ташкил этиш;
- хато ва камчиликларни аниқлаш, уларни тузатиш;
- машғулот жараёнида турли восита ва усулларни қуллай олиш;
- асбоб-анжомлардан фойдаланиш;
- ҳакамлик фаолиятини амалга ошира олиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

6.2.3.12. Ҳаётий фаолият хавфсизлиги фани буйича

Бакалавр:

- ҳаёт фаолияти хавфсизлигининг асосий тушунчалари, долзарб масалалари;
- меҳнат фаолиятида хавфсизлик;
- фавқулодда ҳолатларда уз-узларига, шикастланганларга биринчи ёрдам курсатиш;
- ҳаёт фаолияти хавфсизлигини инсон фаолиятининг атроф-муҳит билан алоқаси ***ҳақида тасаввурга эга булиши;***
- атроф-муҳит учун физик, кимёвий ва биологик ҳодисаларнинг зарарли таъсиридан ҳимоялаш воситалари ва усулларини;
- инсон учун физик, кимёвий ва биологик ҳодисаларнинг зарарли таъсиридан ҳимоялаш воситаларини ва усулларини;
- фавқулодда вазиятлар вақтида фуқаро муҳофазасини гуруҳлари тузилишини;
- фавқулодда ҳолат пайдо булиши ва ривожланишини огоҳлантиришни;
- кутқарув ва ут учиришда фаол иштирок этишларни ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***
- фавқулодда вазият туфайли юзага келган талофатларни камайтириш;
- фавқулодда вазият ҳолатларида уз-узларига, шикастланганларга биринчи ёрдам курсатиш;
- фавқулодда вазиятлар оқибатларини бартараф этиш ***куникмаларига эга булиши керак.***

6.2.3.13. Танлов фанлари буйича

Танлов фанларининг таркиби ва уларнинг мазмунига қуйилган талаблар таълим йуналиши буйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

6.2.4. Ихтисослик фанлар буйича талаблар

6.2.4.1. Спорт психологияси фани буйича

Бакалавр:

- фанлар тизимига спорт психологиясининг интеграциялашуви йуллари;

O ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI FUQOFILASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

– спорт психологиясининг замонавий ҳолати;
– мусобақа олди стресслари;
– мусобақадан кейинги стресслар *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
– спорт психологиясининг вазифаларини;
– спорт фаолиятининг ижтимоий психологик жиҳатларини;
– ҳаракат малакалари ва сифатни такомиллаштиришнинг психологик асосларини;
– спорт фаолиятини психологик жиҳатдан таъминоти асосларини;
– спорт психологиясининг илмий тадқиқот усулларини;
– спортда техник тайёрликнинг психологик хусусиятларини;
– спортда тактик тайёрликнинг психологик хусусиятларини;
– спортчини психологик тайёрлашнинг психологик хусусиятларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
– спортчи, спорт мураббийси (тренер) ҳамда спорт ҳаками шахсини шакллантириш ва ривожлантиришнинг узига хос жиҳатларини тадқиқ этиш;
– мусобақа фаолияти муваффақиятини таъминловчи омилларни аниқлаш;
– спортчи ва мураббий психологиясидаги узига хосликларни аниқлаш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.4.2. Ижтимоий психология фани буйича

Бакалавр:

– мулоқот турлари ва унинг ижтимоий психологияси;
– катта ва кичик гуруҳлар ижтимоий психологияси;
– шахснинг жамиятда ижтимоийлашуви жараёни;
– ижтимоийлашув оқибатлари;
– ижтимоий психологиянинг тадбиқий жабҳалари *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
– шахснинг ижтимоий-психологик сифатлари;
– шахс ва жамият узаро муносабатининг турли қирраларини;
– замонавий ижтимоий психологиянинг тадқиқот методларини;
– коммуникатив хуружлар шароитида шахснинг узини узи ҳимоя қилиш усулларини;
– ёшларда фаол фуқаролик позициясини шакллантира олишни;
– шахс ижтимоийлашувининг қонун-қоидаларини;
– ижтимоий-психологик хизмат курсатишнинг йуналишларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
– назарий-методологик жиҳатдан узлаштирган билимларини амалиётга жорий этиш;
– иқтидор ва қобилиятни устириш технологияларини узлаштириш;
– гуруҳлар ва гуруҳлараро мулоқот психологияси қонуниятларини билган тарзда ижтимоий-психологик тренинглар утказа олиш;
– ижтимоий психологиянинг барча тестлари ва методикаларни куллай билиш;
– мустақил равишда ижтимоий-психологик суровномалар туза олиш;
– тадқиқотларда олинган натижаларни илмий асослаб таҳлил қила олиш;
– спортчиларда лидерга хос сифатларни тарбиялаш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.4.3. Спорт психодиагностикаси фани буйича

Бакалавр:

– психологияда ташхис тушунчаси ва унинг моҳияти;
– психодиагностика, унинг ривожланиши ва психологик диагностиканинг шаклланиш қонуниятлари;
– психодиагностиканинг юқори ҳамда кам шаклланган методикалари;
– психодиагностикани ташкиллаштириш ва уни амалга оширишга алоқадор

O'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH DAVLAT
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

булган амалий масалалар *ҳақида тасаввурга эга булиши;*

– амалий психологиядаги “самара” тушунчаси ва уни улчаш мезонлари билан назарий психологиядаги “самара мезон”ларининг бир-биридан фарқини;

– амалий психологиянинг асосий аспектлари ва йуналишларини;

– илмий ва амалий психодиагностиканинг асосий масалаларини;

– спорт фаолиятида ташкилотчилик ва бошқарув жараёнлари психодиагностикаси туғрисидаги маълумотларни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

– спортчининг мавжуд психологик ҳолати ва хусусияти ҳақида қарор қабул қилиш;

– спортда психодиагностик тажрибаларга қуйиладиган асосий талабларни узаро фарқлаш;

– психик ва психомотор жараёнларни улчайдиган тестлар ва уларнинг турларини бир-биридан тафовутлаш;

– фанга оид психологик категорияларнинг моҳиятини тушуниш;

– спортда зиддиятли хулқ ва уни ҳис қилишнинг ёш ва жинс хусусиятларини аниқлаш;

– гуруҳий тестлар ва диагностик методларни қуллаш;

– спорт жамоалари ёки гуруҳларда спортчининг хулқ-атворини диагностика қилиш;

– спорт фаолиятидаги эҳтиёжлар, мотивлар ва қизиқишларни тадқиқ этиш;

– спортчининг индивидуал-типологик хусусиятларини аниқлаш;

– спорт жамоаларида муомаланинг турли воситаларини диагностикалаш *куникмаларига эга булиши керак.*

6.2.4.4. Консультатив психология ва психокоррекция фани буйича

Бакалавр:

– консультатив психология ва психокоррекциянинг мақсади туғрисидаги замонавий тушунчалар;

– консультация амалиётидаги айрим йуналишлар;

– консультацияни ташкил этишдаги турли психологик ёндашувлар;

– етакчи замонавий консультатив назариялар ва технологиялар;

– замонавий психологик йуналишларнинг назарий тамойиллари;

– консультатив алоқа урнатишдаги замонавий тасаввурлар;

– ёшга оид психокоррекцион ишларнинг узига хослиги *ҳақида тасаввурга эга булиши;*

– консультация ва психокоррекция жараёнининг структурасини;

– консультант шахсига қуйиладиган талабларни;

– “ёниш синдроми”ни бартараф этиш усулларини;

– психологик консультацияни урганишметодларини;

– терапевтик муҳитни яратишни;

– консультатив алоқани ушлаб туришни;

– психологик консультация ва коррекция техникасини утказишни;

– консультацияни ташкил этишда утказиш ва кучириш қоидасига амал қилишни;

– психологик консультация жараёнини ташкил қилишни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

– консультатив психология ва коррекцияни утказиш вақтини тузиш;

– трансакт анализ қилиш;

– хулқ-атвор консультациясини утказиш;

– ассертив тренинг утказиш;

– консультация жараёнини ташкил қилиш;

– гештальтерапия утказиш *куникмаларига эга булиши керак.*

O'ZSTANDART AGENTLIGI STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT ... AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOS...

6.2.5. Қушимча фанлар буйича

Қушимча фанларнинг таркиби ва уларнинг мазмунига қуйилган талаблар таълим йуналиши буйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

7. Таълим дастурининг мазмуни ва компонентлари

7.1. ***5210200 – Психология (спорт)*** таълим йуналиши буйича бакалаврларни тайёрлашнинг таълим дастури таълимнинг кундузги шакли буйича 4 йил уқишга мулжалланган булиб, қуйидаги вақт тақсимотига эга:

Назарий таълим	136 ҳафта
Аттестация	19 ҳафта
Таътил	29 ҳафта
Малака амалиёти	15 ҳафта
Битирув иши	5 ҳафта
Жами	**204 хафта**

7.2. Талаба ҳафталик уқув юкламасининг максимал ҳажми 54 соат, шундан аудиториядаги уқув юкламаси – 32 соат, қолган соатлар ҳажми мустақил таълим учун ажратилади.

7.3. Жорий, оралиқ ва якуний аттестацияларни ҳисобга олган ҳолда таълим дастурининг умумий ҳажми 4 йиллик уқув даври учун ҳафталик уқув юкламалардан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

7.4. Таълим дастурини узлаштиришда бир қатор масалалар ёки фанлар муаммолари буйича талабаларнинг мустақил таълими кузда тутилади.

7.5. *5210200 – Психология (спорт)* бакалавриат таълим йуналиши буйича таълим дастурининг зарурий мазмуни ва компонентлари

7.5.1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар мазмуни ва компонентлари

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанларнинг зарурий мазмуни ва компонентлари “Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар” блоки бўйича бакалаврлар тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қуйилган талаблар” асосида белгиланади.

7.5.2. Математик ва табиий-илмий фанлар мазмуни ва компонентлари

7.5.2.1. Информатика ва ахборот технологиялари:

информатика тушунчаси; ахборот туплаш, узатиш, қайта ишлаш ва ахборотни йиғиш жараёнларининг умумий тавсифи; ахборот жараёнларини амалга оширишнинг дастурий воситалари; спортда функционал ва ҳисоблаш топшириқларини ечиш модели; спорт тадқиқотларида дастурий таъминот; маълумотлар омбори; интернет тармоғи тузилмаси; интернет тизимининг дастурий таъминоти; таълим жараёнида ахборот технологиялари; компьютер графикаси.

7.5.2.2. Спорт метрологияси:

спорт фаолияти натижалари истиқболини башорат қилиш; жисмоний тарбия ва спортда математик-сатистик таҳлил усуллари ва олинган натижаларни таҳлил қилишда улардан фойдаланиш; спорт метрологиясида улчашларга қуйиладиган умумий талаблар; улчаш назарияси асослари; улчаш хатоликлари ва уларни бартараф қилиш усуллари; спортда комплекс назоратнинг назарий ва амалий метрологик асослари; тестлар назариясининг математик-статистик асослари; баҳолаш назарияси асослари; жисмоний сифат курсаткичларини назорат қилиш; спортда назорат-улчаш воситалари ва услублари; спорт фаолияти натижаларини педагогик баҳолаш усуллари.

O‘ZSTANDART AGENTLIGA STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATINI KUVDFIPLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

7.5.2.3. Биомеханика:

одам тана қисмларини тузилиши ва биомеханик тавсифлари; тана ва унинг биозвеноларини ҳаракат имкониятлари; тананинг механик энергияси ва қуввати; тана биокинематик занжирлари; тана биозвенолари биокинематик занжирларда ричаглар ва маятниклар сифатида; суяк ричаглари, уларнинг бажарадиган иши ва мувозанат шартлари; таянч-ҳаракатланиш аппарати биомеханик тизим сифатида; мушак қисқаришининг иши, қуввати, ва энергияси; спортдаги ҳаракатлар биомеханикаси; кинематик, динамик, энергетик тавсифлар; узгарувчан ҳаракатлар; жисмоний сифатлар биомеханикаси; ҳаракат сифатларини ривожлантириш усуллари; юриш, югуриш ва сакраш биомеханикаси; дифференциал биомеханика; эргометрия асослари; айланма ҳаракат; уқ атрофида айланма ҳаракатларни бошқариш; таянчли ва таянчсиз айланма ҳаракат; одам локомоциялари биомеханикаси; инсон танасида ҳаракатни ҳосил булиши ва бошкарилиши; спорт турлари биомеханикаси.

7.5.2.4. Физиология ва спорт физиологияси:

одам организмининг орган ва тизимлари иши, уларнинг бир-бири билан узаро муносабати; организмнинг ташқи муҳит билан алоқаси ва бу жараёнларнинг бошқарилиш йуллари; жисмоний машқлар таъсирида организмда юзага келадиган физиологик узгаришларни аниқлаш ва микдори жиҳатидан таърифлаш; ҳар хил шароитларда мускул фаолиятининг энергетик таъминоти, спорт фаолиятида организмда юзага келадиган функционал ҳолатларни физиологик асослари,жисмоний сифатларни ривожланишини физиологик механизми, организмнинг жисмоний ишга адаптацияси; турли ёшдаги кишиларни жисмоний машқларга мослашиш жараёни, ташқи муҳитнинг алоҳида шароитларида спортчи иш қобилиятининг физиологик асослари, спортчининг спортга мулжаллаш ва уни танлашни физиологик жиҳатдан асослаш, согломлаштирувчи жисмоний тарбиянинг физиологик асослари.

7.5.2.5. Биохимия ва спорт биохимияси:

умумий биохимия: организмнинг химиявий таркиби; химиявий моддаларнинг тузилиши ва хусусиятлари; биоэнергетика ва мода алмашинуви.

спорт биохимияси: мушаклар биохимияси; мушаклар фаолиятидаги биохимиявий жараёнлар; жисмоний фаолиятда биоэнергетик жараён; жисмоний фаолиятда содир буладиган биохимиявий узгаришлар.

7.5.2.6. Гигиена ва спорт гигиенаси:

умумий гигиена: гигиеник омиллар; сув, ҳаво, тупроқ гигиенаси; шахсий ва умумий гигиена қоидалари; соғлом турмуш тарзи, тамойиллари; салбий таъсир этувчи гигиеник омиллар.

спорт гигиенаси: спорт иншоотлари гигиенаси; спортчиларни овқатланишининг гигиеник асослари; спорт кийимларига қуйиладиган гигиеник талаблар; турли ёшдагилар учун жисмоний машғулотлар гигиенаси; спортчиларда энергия сарфи;

7.5.2.7. Анатомия:

одам танасини яхлитлиги, уни ташкил этувчи тизимлар мажмуали ёндошув асосида урганилади, тизимлар, аъзолар, туқималар тузилиши қуйидагиларга - структура ва функцияни бирлигига, назарий- услубий ва морфо-кинезиологик тамойилларига таяниб урганилади, спорт амалиётида энг куп қулланилаётган ҳолатлар ва ҳаракатларни бажаришда таянч-ҳаракат аппаратини морфо-кинезиологик таҳлил қилишга доир саволлар ёритилади, таянч-ҳаракат аппарати таҳлил қилинганда, спорт амалиётида кенг тарқалган ҳаракатларни морфо-кинезиологик принципида урганилади.

7.5.2.8. Даволаш жисмоний тарбияси:

даволаш жисмоний тарбиясининг умумий асослари, жароҳатланиш туғрисида тушунча, синишлар ва унинг турлари, таянч-ҳаракат аппарати жароҳатининг функционал даволаш даврлари, болаларда таянч-ҳаракат аппарати нуқсонида даволаш жисмоний тарбияси, нерв тизими касаллигининг ҳарактеристикаси, невритларда даволаш жисмоний тарбияси методикаси, остеохондрозларда даволаш жисмоний тарбияси методикаси

(касаллик даврларига қараб), марказий нерв тизими касаллигида даволаш жисмоний тарбияси, юрак қон-томир тизими касаллигида даволаш жисмоний тарбияси, нафас олиш тизими касаллигида даволаш жисмоний тарбияси, овқат ҳазм қилиш органлари касаллигида даволаш жисмоний тарбияси, модда алмашинуви бузилишида даволаш жисмоний тарбияси.

7.5.2.9. Спорт тиббиёти. Массаж:

спорт тиббиёти: спорт тиббиёти фанига кириш, спорт тиббиётининг ташкил қилиниши ва ривожланиш тарихи, жисмоний ривожланиш, жисмоний ривожланишни текшириш усуллари, спортга танлаш ва спорт ориентацияси, спортчиларнинг нормал ва патологик даврларида юрак - қон томир тизимининг характеристикаси, юрак-қон томир тизимини клиник текшириш усуллари, юрак - қон томир тизимининг функционал синамаларини утказиш услуби, жавоб реакцияларнинг турлари, нерв тизимини клиник текшириш усуллари, нерв тизимини текширишда қулланиладиган функционал синамалар, нафас олиш тизимини клиник текшириш усуллари, нафас олиш тизимини функционал синамалар ёрдамида текшириш, спортчилар организмининг нормал ва патологик даврларида баъзи тизимларининг характеристикаси, тренировка машғулотлари ва мусобақалар жараёнида тиббий педагогик назорат, “соғлиқ” ва “касаллик” туғрисида замонавий тушунча, умумий патология асослари, сурункали жисмоний зурикиш оқибатида юзага келадиган патология олди ҳолатлари ва патологик узгаришлар, спортчилардаги таянч-ҳаракат аппаратининг шикастланишлари, спортчилардаги бош мия шикастланишларининг характеристикаси, қон кетиш, қон кетишни тухтатиш йуллари, боғловлар ҳақидаги илм, боғловларни қуйиш усуллари, уткир патологик ҳолатлар, тусатдан юрак тухтагандаги реанимация чора-тадбирлар, иш қобилиятини қайта тиклаш воситалари, допингга қарши назорат, жинс назорати.

массаж фанига кириш, массаж фанининг ривожланишига шарқ алломаларини қушган хиссаси, массажнинг физиологик таъсири, массаж таснифи, тизимлари, шакллари, усуллари, силашнинг физиологик таъсири тананинг орқа соҳасида силаш усули тананинг олди соҳасида силаш усули, сиқишнинг физиологик таъсири, тананинг орқа соҳасида сиқиш усули, тананинг олди соҳасида сиқиш усули, уқалашнинг физиологик таъсири, босиб, эзиб бажариладиган уқалаш усуллари суякдан ажратиб буладиган мушакларда уқалаш усуллари, ишқалаш усуллари, ишқалашнинг физиологиқ таъсири, тебратиш, титратиш, қоқиш, иккала кафт орасига олиб бажариладиган усулларнинг физиологик таъсири, ҳаракатлар, спорт массажининг турлари, танланган спорт туридаги массаж ва уни қуллаш усули, умумий ва маҳаллий массаж, ноанъанавий массаж турлари: нуқтали, сегментар, аурикулотерапия, плантар, су-жок ва аппарат массажи.

7.5.2.10. Экология:

экология фанининг мақсад ва вазифалари, булимлари, тадқиқот услублари, экология ва табиатни муҳофаза қилиш туғрисида қабул қилинган қонун ва қарорлар, экологик омиллар, популяциялар экологияси, экотизимлар ва уларнинг биологик махсулдорлиги, биосфера ва инсон, экологик муаммолар, глобал муаммолар, Узбекистонда табиат муҳофазаси, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш; “Қизил китоб”ҳақида.

7.5.3. Умумкасбий фанлар мазмуни ва компонентлари

7.5.3.1. Умумий психология:

психологиянинг фанлар тизимидаги урни ва роли; касб оламида психолог мутахассисларнинг урни ва роли; психологнинг ижтимоий ходимлар билан муносабати; касбнинг психологик классификацияси; мутахассисликни эгаллаш тамойиллари; мослашув ва таснифланган билимларнинг фойдаланиш зарурати; жисмоний тарбия ва спорт муассасаларида фаолият курсатаётган уқитувчи(тренер)лар ва илмий ходимлар билан танишиш; таълим ва тарбия самарадорлигини оширишда амалий психологнинг роли; шахс психикасининг табиати ва сифат хусусиятлари, шахс фаолияти, унинг тузилиши ва турлари; онг ва фаолият; олий психик функциялар ва уларнинг ижтимоии

табиати; ижтимоий-тарихий тажрибада шахс ва онгнинг вужудга келиши; жараёнларни таснифлаш, интереоризация тушунчаси; экстереоризация тушунчаси; субъект ижодий фаолият натижалари; интроспекциянинг психологик ҳолатини тадқик килишга кодир эмаслиги; психик жараёнларнинг шаклланиши ва ҳукм суришини текширишнинг объектив методлари; кузатиш, суҳбат, инсон фаолияти маҳсулини таҳлил килиш психологиянинг методлари сифатида; эҳтиёжлар, мотивлар, эмоция ва ирода; муҳит, шахс ривожланиши; психологиянинг турли йуналишларидаги ривожланиш ҳақидаги тасаввурлар; ҳаёт тарзи, инсон индивидуал хусусиятлари, ҳамкорлик фаолияти – шахс ривожланишининг асослари; шахс ривожланишининг ҳаракатлантирувчи кучлари; фаолият ривожланиши принципи; фаолият тизимидаги қарама-қаршилик шахс ривожланишини ҳаракатлантирувчи куч сифатида эканлиги; шахс хулқ-атворида узаро ривожланиш манбаи; функционал тенденциялар ҳолати хақида; шахс ва характер; шахс структураси ва унинг ривожланиши ҳаракатга келтирувчи кучлар; сезги психологияси ва идрок; тафаккур, унинг шакллари ва ривожланиш боскичлари; табиий ва сунъий интеллектнинг узига хослиги; нутқ турлари ва функциялари; диққат ва хотира функциялари қонуниятлари ва феноменологияси; психиканинг эволюцион тараққиёти, шахс психологияси, ички регуляция.

7.5.3.2. Психология тарихи:

психология тарихини урганишнинг аҳамияти; психология тарихининг предмети, максади, вазифалари; унинг психика ҳақида илмий билимлар тизимида тутган урни; психология тарихини даврлаштириш; қадимги шаркда психологик карашларнинг пайдо булиши; антик давр психологияси ва жон ҳақидаги психологик билимларнинг вужудга келиши; онг ҳақида таълимотлар; онг ҳақидаги психологик тасаввурлар; психология мустақил фан сифатида ривожланиш босқичи; экспериментал психологиясининг ривожланиши ва унинг татбиқий соҳалари; Узбекистонда психология фанининг ривожланиши, Узбекистонда психологик мактабларнинг юзага келиши, М.Воҳидовнинг психология фанига қушган ҳиссаси, М.Г.Давлетшин мактаби, Э.Ғ.Ғозиев комил инсон концепцияси, В.М.Каримованинг ижтимоий психология мактаби.

7.5.3.3. Бошқарув психологияси:

бошқарув илмининг назарий-тарихий асослари ҳамда психологияда бошқарув муаммоси: шарқ мутафаккирларининг бошқарувчилик фаолиятига оид ижтимоий-психологик карашлари; бошқарув илмининг назарий-тарихий асослари; психологияда бошқарув муаммоси; гуруҳларда раҳбарлик ва лидерлик; раҳбарлик услублари ҳақида тушунча; бошкарув назариялари; лидерликка оид назариялар; суперлидерлик феномени; бошқарув органлари раҳбарлигига даъвогар имиджини узгартириш (коррекциялаш) ва талабларга мослаштириш концепцияси; касб профессиограммасини яратишнинг илмий-амалий асослари; бошқарув органлари раҳбарлигига даъвогарларни касбий ва шахсий сифатларини диагностикалаш; бошқарув самарадорлигини ошириш йуллари; бошқарув органи раҳбарлигига даъвогарнинг карьерасини режалаштириш шартлари; профессионализмнинг шаклланишига хизмат қилувчи бошқарувчилар компетенцияси; персонални бошқариш; раҳбарлик сифатлари; бошқарув жараёнлари ва механизми диагностикаси; бопқарувчига хос компетенциялар тавсифи.

7.5.3.4. Ижтимоий-психологик тренинг:

ижтимоий-психологик тренинг тушунчасини аниқлаш; ижтимоий-психологик тренинг вужудга келишининг тарихи; психологик тренинг таълимнинг фаол шакли сифатида; ижтимоий-психологик тренингнинг мақсад ва вазифалари; амалиётнинг гуруҳий қонун-қоидаси; гуруҳдан фойдаланиш ҳолатлари; ижтимоий-психологик тренинг гуруҳлари; ижтимоий-психологик тренингни қуллаш шартлари; ижтимоий-психологик тренинг вазифалари; муомала хусусиятлари ва қонуниятлари ҳақидаги билимлар мажмуаси; муомалада хулк-атворни белгиловчи ижтимоий установкаларининг ривожланиши; тренернинг тренинг гуруҳини ташкил килишидаги тайёргарлик; ташкилий гуруҳнинг мақсад ва вазифалари; иштирокчиларни танлаш мезонлари; психологик

тренингда машғулотларни ташкил этиш методлари; гуруҳий психотерапия ва психотерапевтик гуруҳ тушунчаларини аниқлаш; психотерапияни умумий мақсадлари; гуруҳий психотерапиянинг афзалликлари ва камчиликлари; психотерапевтик омиллар; психоанализ; психоаналитик терапия; бихевиористик йуналиш; имплазив терапия; трансакцион анализ; гештальттерапия методи; интроекция, проекция, нейролингвистик дастурлаш, психодрама; психологик тренингда методик усуллар, гурухий дискуссия, ролли уйинлар, психогимнастик машқлар; гуруҳий қоида ва тартибларни урнатиш; новербал ва вербал қайтар алоқа; коррекцион ишни фойдаланишнинг турли куринишлари; психологик-педагогик консилиум куринишлари; муомалада муаммоли вазиятлар, ижтимоий-психологик тренингни асосий муаммоли вазиятлари; ижтимоий-психологик тренинг гуруҳида зиддиятлар; психологик-педагогик консилиум ҳақида умумий тушунча; психологик-педагогик конфсилиумнинг босқичлари, усуллари ва жараёнлари; шахснинг асосий ижтимоий эҳтиёжлари,‘ шахснинг когнитив, эмоционал, фаолиятли жабҳалари, психолог-тренерга қуйиладиган талаблар, тайёргарлик куриш босқичи.

7.5.3.5. Этнопсихология:

“этнос” терминининг моҳияти; этнос – тарихий таркиб топган, умумий нисбатан барқарор руҳият ва маданиятга эга кишилар бирлиги сифатида; этнопсихологиянинг предмети ва объекти; миллий психологик қиёфа; миллатни ифодаловчи, бирлаштирувчи белгилар; этнопсихологик хусусиятларни урганишдаги мураккабликлар; этнопсихологик тадқиқотларнинг Ғарб ва Шаркда урганилиши; этнопсихологик хусусиятларнинг шаклланишига таъсир этувчи омиллар; этнопсихологиянинг куп қирралиги; табиий шароитлар, иқтисодий хусусиятлар сиёсий ва гоявий устқуритмаларнинг таъсири; халк ҳаётида булиб утган муҳим тарихий воқеаларнинг психологияда акс этиши; узбек ҳалқига хос айрим психологик хусусиятлар ва уларнинг шаклланиши сабаблари; фаолият тури ва шаклидаги фарқлар; олий психик функциялар тизимидаги тафовутлар; биофизиологиқ мосланиш ва антрапологик хусусиятлар; этнос ва индивид; социализация ва инкультурация; этнопсихологик хусусиятларнинг шахсда мужассамлашиши; бола ирқий хусусиятлар вориси; миллий хусусиятлар муҳофазаси; индивиднинг урф-одат ва анъаналар орқали туплаган билим ва тажрибаларни узлаштириши; тақлид ва таъсирланиш; этнопсихологиянинг структураси ва унинг компонентлари; миллий характер муаммоси; миллий урф-одат ва анъаналар ва уларнинг ижтимоий-психологик функциялари; миллий туйғулар ва таъб (дид)лар; миллий онг ва миллий узликни англаш, этник аттитюди ва стериотип; этнопсихологик хусусиятларни маданиятда намоён булиши; этнопсихологик хусусиятларни тадқиқ этишдаги муаммолар; этнопсихологик хусусиятларни маданиятда объектив намоён булиши; миллий маданият хусусиятлари ва этник психология уртасидаги боғлиқлик; миллий характер ва типик бадиий қаҳрамон.

7.5.3.6. Ёш ва педагогик психология:

умр даврлари; болалар психик тараққиётининг умумий қонуниятлари ва унда кечадиган психик жараёнлар; болаларнинг жисмоний ва психик ривожланишига ижтимоий омилларнинг таъсири; кичик, урта ва усмирлик даврларида болалар ривожланишининг хусусиятлари; таълим ва тарбия жараёни ва уларнинг психологик хусусиятлари; психологик таъсирлар ва бола билан мулоқотда уларни қуллаш методикаси.

7.5.3.7. Меҳнат психологияси:

меҳнат психологияси; меҳнат фаолияти психологияси; меҳнат фаолияти психологиясининг асосий вазифалари; меҳнат ва психологиянинг узаро муносабатлари; меҳнат, касб, мутахассислик; меҳнатнинг функциялари; меҳнатнинг психологик мазмуни; конкрет фаолиятнинг узига хос томонлари билан танишишда қулланиладиган иш ҳужжатларини таҳлил этиш методи; фаолият мазмунига оид маълумотни визуал туплашда ёрдам берадиган иш жараёнини кузатиш методи; меҳнат жараёнининг айрим курсаткичларини баҳолашда қулланиладиган хронометраж методи; меҳнат эгасидан фаолияти билан боғлиқ ёзма ёки огзаки равишда маълумотларни олишда фойдаланиладиган суров (анкета, суҳбат, эксперт баҳолаш) методи; биографик метод;

O'ZSTANDART STANDARTLASHTIRISH, ... NAZORATNI MUVOFIQLASHTIRISH AXBOROT TEXNOLOGIYALARI ... JORIY ETISH ...

фаолият шарт-шароитларини урганишга каратилган физиолого-гигиеник методлар; меҳнат субъектининг айрим психологик хусусиятларини аниқлашда ишлатиладиган тажриба (табиий ва лаборатория) методи; профессиография методи; профессиограмма тушунчаси; профессиограмманинг таркибий қисмлари: психограмма ва трудограмма; Е.А. Климов буйича касб даражалари таснифи; инсон → табиат (И-Та); инсон → техника (И-Те); инсон → инсон (И-И); инсон → белгилар тизими (И-Бт); инсон → бадиий образ (И-Бо); мотивация ва фаолият психологияси; касбий фаолиятни психологик баҳолаш; муваффақиятли иш излаш ҳамда ишни расмийлаштиришнинг йул ва воситалари; мулоқот жараёнида рекрутер ва даъвогар психологиясига хос хусусиятларнинг намоён булиши.

7.5.3.8. Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти:

жисмоний маданиятнинг жамиятдаги асосий функция ва шакллари; жисмоний тарбиянинг умумий назарияси ва услубий асослари; жисмоний тарбиянинг восита, услублари ва тамойиллари; ҳаракатларга ургатиш жараёнининг асослари; жисмоний сифатларни тарбиялашнинг умумий асослари; жисмоний тарбия машғулотларнинг тузилиш шакллари; жисмоний тарбия жараёнини режалаштириш ва назорати; ёшлик даврлари буйича жисмоний тарбия назарияси ва услубияти; спорт назариясининг умумий асослари; спортнинг жамиятдаги функцияси, шакли, ривожланиши ва моҳияти; спорт мусобақалари ва унинг хусусиятлари; спорт тайёргарлиги тизими; спорт тренировкаси ва унинг тузилиши; спорт тренировка тизимини режалаштириш ва назорати;

жисмоний тарбия асосларининг чуқур назарий англанишини таъминлаш, жисмоний тарбия ва спорт буйича педагогнинг касбий фаолиятидаги асосий назарий-усулий қоидаларини амалга ошириш малакасини шакллантириш, жисмоний тарбия ва спорт фаолиятининг назарий қоидаларини урганиш, жисмоний тарбия назарияси ва услубияти ҳамда спорт машғулотларининг асосий тушунчаларини урганиш, жисмоний тарбия ва спортнинг восита ва усулларини узлаштириш; жисмоний тарбия ва спортнинг ташкилий шаклларини урганиш; тайёргарлик фанлари тизимида жисмоний тарбия назарияси ва услубиятининг интеграцияловчи роли туғрисида тасаввур ҳосил қилиш; амалда ҳаракат фаолиятларини урганиш.

7.5.3.9. Яккакураш спорт турлари:

Енгил атлетика

енгил атлетика фанига кириш, енгил атлетиканинг, ривожланишидаги муҳим масалалар, (тарихий масалаларни куриб чиқиш билан биргаликда), спортча юриш ва югуриш техникасининг асослари, сакраш техникасининг асослари, улоқтириш техникасининг асослари, болалар ва усмирлар билан утказиладиган енгил атлетика машғулотларининг услубияти, енгил атлетика буйича мусобақаларни ташкил қилиш ва утказиш, енгил атлетикада ургатиш услуби ва тренировка жараёни

Гимнастика:

гимнастикага оид атамалар; мактабда гимнастика дарсни ташкил этиш ва утказиш; гимнастика воситаларини қуллаш; умумривожлантирувчи машқлар; саф машқлари; гимнастика снарядларида машқлар техникасин ургатиш; гимнастикани согломлаштирувчи турларини утказиш; амалий гимнастика воситаларини қуллаш.

Сузиш:

сузишнинг ривожланиш тарихи; Узбекистонда сузишнинг ривожланиши; мустақиллик йилларида сузиш спорти; сузиш машгулотларида техника хавфсизлиги қоидалари; сув муҳити билан таништириш машқлари; сузиш техникаси асослари; спортча сузиш усуллари; спортча сузиш усуллари техника асослари; чалқанча кроль усули техникаси, қул ва оёқ ҳаракатлари; кукракда кроль усули техникаси қул ва оёқ ҳаракатлари, нафас олиш; брасс усулида қул ва оёқ ҳаракатлари, нафас олиш; спортча сузиш усулларида старт ва бурилишлар техникасини ургатиш; сузишга ургатиш услубияти; амалий сузиш усуллари; чукаётган одамни қутқариш ва унга биринчи ёрдам курсатиш; чалқанча брасс усули техникаси; ёнбошлаб сузиш усули техникаси; хар-хил

STANDART AGENTLIGI STANDARTLASHTIRISH, ... NAZORATINI ... AXBOROT TEXNOLOGIYA...

ёшдаги шуғилланувчилар билан спорт машғулотларни утқазиш ва мусобақаларни ташкил қилиш;

Кураш:

кураш турларини пайдо булиши ва ривожланиш тарихи; кураш турлари буйича мусобақа қоидалари ва ҳакамлик қилиш асослари; кураш турлари буйича техник усулларни таснифлаш; тизимлаштириш ва уларнинг атамалари.

Бокс (уғил болалар учун):

бокс тарихи, бокс техника ва тактикаси, мусобақа қоидалари, жанговор холатлар; ҳаракатланишлар; қул билан бош қисмига зарба бериш ва унинг турлари; қул билан гавда қисмига зарба бериш ва унинг турлари; бошга берилган зарбадан ҳимояланиш; гавда қисмига берилган зарбадан ҳимояланиш; гавда қисмига берилган зарбадан ҳимояланиш; ҳужум тактикаси, ҳимоя тактикаси; узоқ, урта ва яқин масофалардан жанг олиб бориш техникаси ва тактикаси;амалий жанг олиб бориш.

Бадиий гимнастика (қизлар учун):

бадиий гимнастикаға оид атамалар; хореография машқлари; оёқ ва қул ҳолатлари; рақс элементлари; буюм ва буюмсиз бажариладиган машқлар техникасини ургатиш; эркин машқлар.

Оғир атлетика (уғил болалар учун):

оғир атлетиканинг ривожланиш тарихи; Жахонда ва Узбекистонда оғир атлетика спорти пайдо булиши ва асосчиси; жахон чемпионлари ва натижалари классик машклар техникаси классик машқлар техникасини услубий ургатиш; асосий тушунчалар; оғир атлетикада техник машқларга умумий тавсиф; спорт натижаларини кутарилишида энг муҳим техника эканлиги ҳақида тушунча; оғир атлетика мусобака коидалари хакамлар хаъати, спортчиларнинг ёши, вазн тоифалари, катнашчиларнинг оғирлигини улчаш тартиби, ғолибларни аниклаш.

Ритмик гимнастика (қизлар учун)

ритмик гимнастиканинг ривожланиш тарихи ва унинг босқичлари; ритмик гимнастикани жисмоний тарбия тизимидаги урни; ритмик гимнастикани таълим муассасаларида қулланилиши ва унинг аҳамияти; ритмик гимнастика воситалари билан оммавий соғломлаштириш ишларини турли ёшдагилар билан утказиш; касбий фаолиятда ритмик гимнастика машғулотларини ташкил этиш, утказишнинг замонавий методларини қуллаш; ритмик гимнастика машқларини шуғулланувчиларнинг ёш даврларига мос воситалари, услублари ва тамойилларини қуллаш.

7.5.3.10. Спорт ва миллий уйинлар:

Баскетбол:

жаҳонда ва Узбекистонда баскетболни ривожланиш тарихи; уйин техникаси асослари; уйин тактикаси асослари; уйин қоидаси ва мусобақаларни ташкил қилиш асослари; уйин техникасига дастлабки ургатиш услубияти.

Волейбол:

жаҳонда ва Узбекистонда волейболни ривожланиш тарихи; уйин техникаси асослари; уйин тактикаси асослари; уйин қоидаси ва мусобақаларни ташкил қилиш асослари; уйин техникасига дастлабки ургатиш услубияти.

Футбол:

футболни ривожланишини қисқача тарихи; футболда техника ва тактика тушунчалари; футболчиларни машғулотлари ва ургатиш методикаси; уйин қоидалари; футболда замонавий тактик куринишлар ва уларнинг аҳамияти; техник-тактик ҳаракатлар ва жисмоний сифатларнинг узаро боғлиқлиги.

Гандбол:

гандболни пайдо булиши ва ривожланиши босқичлари, гандболнинг жаҳонда ва Узбекистонда ривожланиши; гандбол техникаси тушунчаси; гандболчини спорт маҳоратини оширишда техник тайёргарликни аҳамияти; гандбол мусобақа қоидалари; мусобақаларни ташкил қилиш; ҳакамлар функцияси; ҳакамлик қилиш услубияти; тактика

O'ZSTANDART AGENTLIGI STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

тушунчаси ҳақида; уйин тизими; тактикани асосий воситалари; техника ва тактика ҳаракатлар таснифи.

Миллий ва харакатли уйинлар:

миллий ва ҳаракатли уйинларнинг инсоннинг жисмоний ва ижтимоий-иқтисодий тараққиётидаги урни; миллий ва ҳаракатли уйинларнинг мазмуни, моҳияти ва мақсадга оид таснифи; мактабда, дарсда ва дарсдан ташқари вақтда қулланиладиган халқ ҳаракатли уйинлар; миллий ва ҳаракатли уйинлар таснифи; спорт секцияларига болаларни танлашда миллий ва ҳаракатли уйинлар урни; миллий ва ҳаракатли уйинларни ташкиллаштириш ва утказишда қуйиладиган педагогик талаблар.

7.5.3.11. Спорт педагогик махоратини ошириш:

танланган спорт тури буйича жисмоний тайёргарлик; умумий жисмоний тайёргарликни ривожлантириш ва модель курсаткичларини аниқлаш усуллари; махсус жисмоний тайёргарликни ривожлантириш ва жисмоний курсаткичларини аниқлаш усуллари; жисмоний сифатларни ривожлантириш ва курсаткичларини аниқлаш усуллари; техник тайёргарлик машғулотлари; техник курсаткичларни аниқлаш усуллари тактик тайёргарлик машғулотлари; тактик курсаткичларни аниқлаш усуллари; интеграл тайёргарлик машғулотлари; интеграл тайёргарлик курсаткичларини аниқлаш усуллари; машғулот жараёнида йул қуйиладиган хатоларни аниқлаш, уларни тузатиш воситалари ва усуллари; ёрдамчи асбоб-анжомлар ва улардан фойдаланиш; машғулотларни назорат қилиш; натижаларни таҳлил қилиш; мусобақа фаолияти; мусобақа курсаткичларини аниқлаш усуллари; ҳакамлик, ҳакамлик фаолиятини аниқлаш усуллари.

7.5.3.12. Ҳаётий фаолият хавфсизлиги:

ҳаёт фаолияти хавфсизлигининг асосий тушунчалари; меҳнат фаолиятида хавфсизлик; фавқулодда ҳолатларда уз-узларига, шикастланганларга биринчи ёрдам курсатиш; ҳаёт фаолияти хавфсизлигини инсон фаолиятининг атроф-муҳит билан алоқаси; атроф-муҳит учун физик, кимёвий ва биологик ҳодисаларнинг зарарли таъсиридан ҳимоялаш воситалари ва усулларини; фавқулодда ҳолат пайдо булиши ва ривожланишини огоҳлантириш; фавқулодда вазиятлар оқибатларини бартараф этиш.

7.5.3.13. Танлов фанлари:

Танлов фанларининг таркиби ва уларнинг мазмуни таълим йуналиши буйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

7.5.4. Ихтисослик фанлари блоки мазмуни ва компонентлари

7.5.4.1. Спорт психологияси:

спорт психологиясининг асослари; жисмоний, техник-тактик тайёргарликларнинг психологик асослари; спорт тренировкасининг психологик асослари; спортчиларнинг индивидуал психологик хусусиятлари; спорт турларининг психограммаси ва уларни тузиш; спортчиларни мусобақаларга психологик тайёрлаш; мусобақа жараёнида спортчиларни психологик бошқариш; спортчи ва тренер психологияси; спортда психогигиена; спортда бошқариш ва уз-узини бошқариш методикаси.

7.5.4.2. Ижтимоий психология:

ижтимоий психология фанининг предмети ва вазифалари; ижтимоий психологиянинг предметига оид ёндашувлар; дастлабки ижтимоий-психологик тасаввурлар ва уларнинг намоён булиши; ижтимоий-психологик билимларнинг назарий манбалари; ижтимоий психологиянинг экспериментал фан сифатида ривожланиши; ижтимоий психологиянинг Россиядаги ривожланиши; Узбекистонда ижтимоий-психологик тадқиқотларнинг урни ва истиқболлари; ижтимоий психологиянинг методлари; ижтимоий психология урганадиган асосий масалалар; гуруҳлар ижтимоий психологияси; катта ижтимоий гуруҳлар психологияси; кичик гуруҳлар психологияси; кичик гуруҳларнинг классификацияси; кичик гуруҳлардаги динамик жараёнлар; ижтимоий психология ва шахс; ижтимоий психологияда шахс муаммоси; шахснинг ижтимоий-психологик тизими; шахсни тарбиялашни макро ва микро муҳит тушунчаси;

O‘ZSTANDART AGENTLIGI STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATINI BUYRUQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

шахснинг ижтимоий-психологик типологияси; шахс томонидан ижтимоий таъсирларнинг англаниши; шахснинг жамиятдаги ижтимоий мавқеи; ижтимоий нормалар, санкциялар ва шахс; шахснинг ижтимоийлашуви; оилавий ижтимоийлашув ва унинг узига хослиги; шахснинг ижтимоий установкалари; ахборот хавфсизлиги: мохияти ва шахсни ижтимоий психологик ҳимоя қилиш муаммолари; информацион-психологик хавфсизлик; шахснинг узини узи ҳимоя қилиш воситалари; турли информацион-психологик вазиятларда шахснинг ижтимоий хулқи; ижтимоий психологиянинг амалий-татбиқий соҳалари.

7.5.4.3. Спорт психодиагностикаси:

психодиагностика фани тарихи, предмети ва вазифалари; психодиагностик методларнинг татбиқ қилиниши ва қулланилиши; К.К. Платоновнинг "шахс харитаси"; шахс ва спорт: фаолиятга нисбатан йуналганлик ва асосий эҳтиёжлардан қониққанлик даражаси тадқиқи; спортчининг темперамент хусусияти ва типологик узига хослигини баҳолаш; социометрия методи ва гуруҳ томонидан узаро баҳоланиш; ижтимоий муносабатлар диагностикаси контекстида спортчи ва мураббий; спорт жамоалари ва гуруҳда шахс хулқ-атворининг психологик хусусиятларини диагностика қилиш; спортчи шахсини узини узи баҳолаш усуллари; проектив методикалар; психик жараёнлар диагностикаси; психомотор жараёнлар диагностикаси; эмоционал ҳолатлар диагностикаси; зиддиятли вазиятлар шароитини, стресс ҳолатларини аниқлаш ва хулқ психогигиенаси.

7.5.4.4. Консультатив психология ва психокоррекция:

консультатив психология фаннинг предметини умумий тавсифи ва вазифалари; консультатив психологияни ифодаловчи асосий тушунчалар ва механизмлар; психолог-консультантга қуйиладиган талаблар; консультатив психологиянинг турларига кура қуйиладиган ижтимоий талаблар ва унинг моҳияти; психолог-консультантнинг касбий тайёргарлиги; психологик консультацияда психологик диагностик тестларнинг қулланилиши ва психокоррекциянинг урни; психологик консультацияда қобилиятларни шакллантиришга оид психокоррекция ва у билан боғлиқ амалий маслаҳатлар; психологик консультацияда пациент шахсини ривожлантириш билан боғлиқ амалий маслаҳатлар; психологик консультацияда ижтимоий-перцептив ва коммуникатив муаммолар буйича амалий маслаҳатлар; спортчи-тренер муносабатларида узини узи бошқариш буйича амалий маслаҳатлар; психологик консультацияда шахслараро муаммосига оид психологик маслаҳатлар; оилавий муаммолар юзасидан психологик консультациянинг амалий жиҳатлари; психологик-педагогик муаммолар юзасидан амалий маслаҳатлар; психокоррекция: шахсий ҳаётий муваффақиятсизликлар психокоррекцияси ва у билан боғлиқ амалий маслаҳатлар; шахсий характерга эга омадсизлик; шахсий омадсизлик тўғрисида умумий тушунча; омадсизликнинг шахсий характерга эгалиги; саломатлик ва узини ҳис қилиш муаммоларига оид амалий маслаҳатлар; психоген касалликлар ҳақида умумий тушунча; психолог-консультантнинг касалликни келиб чиқиши тарихи ҳақидаги билимларга эга булиши; депрессия, унинг сабаблари, белгилари, оқибатлари; депрессив ҳолатдан чиқиш учун мурожаат қилган пациентлар билан психологик консультацияни жорий қилиш; эмоцияларнинг спортчи ҳаётидаги роли; психолог-консультантнинг муаммо юзасидан амалий ҳаракатлари.

7.5.5. Қушимча фанлар

Қушимча фанларнинг таркиби ва уларнинг мазмуни таълим йуналиши буйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

7.5.6. Малака амалиёти

Малака амалиётида алоҳида ишлаб чиқарилган амалиёт дастурлари асосида талабаларнинг табиий-илмий, умумкасбий ва ихтисослик фанларини узлаштиришида олган назарий билимларини амалда мустаҳкамлаш, жумладан, педагогик-психологик ташхис марказлари, психологик хизмат курсатиш марказлари, болалар ва усмирлар спорт мактаблари, олимпия захиралари коллежлари, спортга ихтисослаштирилган таълим

O'ZSTANDART AGENTLIGA STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMAS

муассасалари, спорт клублари ва терма жамоалар тузилмасини урганиш ҳамда улардаги бошқариш даражалари ва босқичлари билан таништириш ва шулар билан боглиқ турли куникмаларни ҳосил қилиш назарда тутилади.

Уқув-танишув амалиёти

Талабалар амалиёт вақтида умумкасбий фанлар: “Умумий психология”, “Психология тарихи”, “Яккакураш спорт турлари” ва “Спорт ва миллий уйинлар” фанлари буйича эгаллаган назарий билимларини мустаҳкамлайдилар, келгусида махсус фанларни узлаштириш ва улар буйича чуқур билим олиш учун таълим муассасалари, спорт жамоалари, ташкилотлари ва соғломлаштириш оромгоҳлари фаолиятини таъминлашда зарур булган моддий-техник таъминот, замонавий педагогик технологиялар, тажрибалар, машғулотлар, мусобақаларни ташкил этиш ва урганиш жараёнлари билан танишиб уларни амалий жиҳатдан урганадилар.

Ишлаб чиқариш амалиёти

Талабалар амалиёт вақтида педагогик-психологик ташхис марказлари, психологик хизмат курсатиш марказлари, болалар ва усмирлар спорт мактаблари, олимпия захиралари коллежлари, спортга ихтисослаштирилган таълим муассасалари, спорт клублари ва терма жамоалари ҳамда ташкилотлар тузилишини, моддий-техник жиҳатдан таъминланганлигини урганадилар; меҳнат бозорида мутахассисларга булган талаб ва таклифни урганишади; психологик ташхис марказларидаги замонавий техникавий воситалар билан танишадилар; танланган соҳанинг иктисодий самарадорлик курсаткичларини ва илмий-техникавий ҳамда техника хавфсизлигини таъминлашга йуналтирилган тадбирларни урганадилар.

Педагогик амалиёт

Талабалар амалиёт вақтида таълим муассасаларида уқув машғулотларини ташкил этилиши, уқув методик таъминотини, уқув ҳужжатларини режалаштириш жараёнларини урганадилар; машғулотларни илғор педагогик ҳамда замонавий ахборот технологиялари асосида олиб бориш усулларини урганадилар; таълим муассасасига оид намунавий дастурлар, тарбиявий иш режалари, йуриқномалар ва хужжатларини урганадилар; педагогик амалиёт жойидаги спорт асбоб-анжомларидан машғулотларда фойдаланиш куникмасини эгаллайдилар; шуғулланувчиларни жисмоний, техник, тактик курсаткичларини урганадилар; машғулотларни педагогик назорат қилиш усулларини урганадилар ва таҳлил қиладилар; спорт мусобақаларни ташкил килиш ва утказишни урганадилар; машғулотлар ва мусобақа вақтида хавфсизликни таъминлашга қаратилган тадбир ва усулларни урганадилар; ижтимоий-сиёсий, ижтимоий-иктисодий, ташкилотчилик ва тарбиявий ишларни олиб борадилар.

Битирув олди амалиёти

Битирувчи амалиёт вақтида бевосита стандарт талабларига мувофиқ мустақил ишлашга тайёрланади; узлаштирган назарий билимларини чукурлаштиради ва мустаҳкамлайди; педагогик-психологик ташхис марказлари, психологик хизмат курсатиш марказлари, болалар ва усмирлар спорт мактаблари, олимпия захиралари коллежлари, спортга ихтисослаштирилган таълим муассасалари, спорт клублари ва терма жамоаларда ташкилотчилик ва психологик хизмат ишларини олиб бориш буйича тажриба ҳосил қилади; илмий тадқиқот ишлари учун материаллар туплайди ва умумлаштиради.

Олий таълим муассасаси томонидан белгиланадиган ихтисослик фанлари.

Ихтисослик фанлари руйхати ва мазмуни кадрлар буюртмачиларининг талаблари ҳамда бакалаврлар тайёрланадиган ушбу йуналиш фани, техникаси ва технологиясидаги замонавий ютуқларни ҳисобга олган ҳолда таълим муассасаси томонидан узгартирилиши мумкин.

7.5.7. Битирув иши

Битирув ишларининг мавзулари соҳанинг ривожланиш истиқболи ва фан, таълим, техника, технология, иқтисодиётдаги замонавий ютуқлар ҳамда кадрлар буюртмачиларининг талабларини ҳисобга олган ҳолда олий таълим муассасасининг

STANDARTLASHTIRISH ... AGENTLIGA ... DAVLAT ... MUVOFIQLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BO'LIMI

бакалаврлар тайёрловчи кафедраси томонидан белгиланади.

Битирув ишининг мавзулари ижтимоий-гуманитар, ижтимоий-иқтисодий ёки илмий-тадқиқот йуналишида булиши мумкин.

Битирув ишининг топшириғи, талабаларга учинчи курс тугатганидан кейин берилади. Битирув иши умумкасбий ва ихтисослик фанларини узлаштирганлик даражаси буйича туртинчи курсда, шунингдек унинг бажарилиши учун ушбу стандарт томонидан белгиланган вақт давомида бажарилади.

8. Бакалавриат таълим дастурини узлаштириш буйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар

8.1. Бакалавриат таълим дастурини узлаштирилишига белгиланган умумий талаблар

8.1.1. Таълим дастурини ишлаб чиқишда ОТМ республика иқтисодиёти ва ижтимоий тармоқлари, бошқарув ва хужалик юритиш субъектлари учун фундаментал, айниқса, юқори ва инновацион технологиялар буйича чуқур билим ҳамда амалий куникмаларга эга булган кадрлар эҳтиёжини ҳисобга олиши керак.

ОТМлар таълим дастурини фан, таълим, техника, маданият, санъат, иктисодиёт, технология ва ижтимоий соҳа ривожланишини ҳисобга олган ҳолда мунтазам равишда янгилаб туриши керак.

8.1.2. Таълим дастурини ишлаб чиқишда ОТМ томонидан битирувчиларнинг умуммаданий компетенцияларини (ижтимоий узаро таъсир, уз-узини ташкил қилиш ва бошқариш, тизимий-фаолият тавсифидаги компетенцияларни) шакллантиришдаги имкониятлари аниқланган булиши керак. ОТМ узининг ижтимоий-маданий муҳитини шакллантиришга, шахснинг ҳар томонлама ривожланиши учун зарур булган шароитларни яратишга масъул.

ОТМ укув жараёнини ижтимоий-тарбиявий ривожлантиришга, талабаларнинг ижтимоий ташкилотлар ишида, спорт ва ижодий тугаракларда, талабаларнинг илмий жамиятларида иштирокига кумаклашиши керак.

8.1.3. Укув жараёнининг машғулотларини ташкил этишда фаол ва интерфаол (компьютер симуляторлари, ишбилармонлар уйини, муайян вазиятларни куриб чиқиш ва ҳ.к.) шаклларини утказишни, талабаларнинг касбий куникмаларини шакллантириш ва ривожлантириш мақсадида аудиториядан ташқари иш билан биргаликда жаҳон педагогик амалиётида қулланиладиган замонавий педагогик технологиялар, укитишнинг самарали стратегиялари, методлари ва услубларини кенг қуллашни назарда тутиш керак.

Фаол ва интерфаол шаклларда утказилаётган машғулотларнинг улуши дастурнинг асосий мақсади, талаба контингент хусусиятлари ва муайян фан мазмуни билан аниқланади. Талабаларнинг академик гуруҳлари учун маъруза соатлари ҳажми аудитория вақтининг 50 фоизидан ошмаслиги керак. Фан мавзуларининг камида 25 фоизи мустақил таълим тарзида узлаштирилиши керак.

8.1.4. Талабалар укув юкламасининг максимал ҳажми таълим дастурига ОТМ томонидан қушимча белгиланадиган факультатив фанларни узлаштириш буйича аудитория ва аудиториядан ташқари (мустақил) таълим билан биргаликда ҳафтасига 54 академик соатдан ошмаслиги керак.

8.1.5. ОТМ талабалар учун укиш дастурини, булиши мумкин булган индивидуал таълим дастурларини ишлаб чиқишни инобатга олган ҳолда, шакллантиришда реал иштирок этиш имкониятини таъминлашга масъул.

8.1.6. Укув дастурини шакллантиришда ОТМ талабаларни уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари билан таништириши, талабалар учун танлов фан (модул, курс) лари мажбурий эканлигини тушунтириши керак.

8.1.7. Талабаларда билим, амалий малака ва куникмаларни тулиқ шакллантириш учун ОТМ таълим дастури укув фанлари (модуллари) буйича лаборатория ишлари ва амалий

O'ZSTANDART AGENTLIGA STANDARTLASHTIRISH ... MUVOFIQLASHTIRISH ... TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH BOSHQARMASI

машғулотларни қамраб олиши керак.

8.2. Таълим дастурини татбиқ этилиши

5210200 – Психология (спорт) таълим йуналиши буйича бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури аккредитацияланган олий таълим муассасаларида ривожланаётган таълим технологияларидан, ахборот-коммуникация технологияларидан ва таълимнинг замонавий техника воситаларидан фойдаланиб тайёрлашда амалга оширилади.

Хорижий тилларни талабалар томонидан узлаштирилишига ҳамда педагоглар томонидан укитилишига эътибор устувор булмоги ва шароит яратилиши керак.

Малака амалиёти замонавий корхоналарда, ташкилотларда ва илмий изланишлар олиб бораётган талабалар учун ИТИ ларида ва кафедра лабораторияларида утказилади, улар талабаларни амалиёт дастурларида кузда тутилган иш жойлари билан таъминлашлари керак.

Укиш даврида талаба камида иккита Давлат аттестацияларини (гуманитар ва ижтимоий-иктисодий ва чет тили фанларидан) топширади ва битирув ишини ҳимоя қилади. Давлат аттестацияси мос фанлар буйича укув жараёни тугаллангандан кейин топширилади.

8.3. Малака амалиётини ташкил этиш талаблари

Амалиётлар бакалавриат таълим дастурининг мажбурий қисми ҳисобланади. Амалиётлар танишув, ишлаб чиқариш ва педагогик жараён(лар)ида иштирок этиш шаклида булиб, талабаларнинг касбий-амалий тайёргарланганлигига бевосита йуналтирилган булади. Бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури – танишув, ишлаб чиқариш, педагогик ва битирув олди амалиётларини уз ичига олади.

Укишнинг биринчи йили 2-семестрида танишув амалиёти утказилади, бунда – талабалар ишлаб чикилган амалиёт дастури асосида:

– умумкасбий фанлар буйича эгаллаган назарий билимларини мустаҳкамлайдилар;

– келгусида махсус фанларни узлаштириш ва улар буйича чуқур билим олиш учун таълим муассасалари, спорт жамоалари, ташкилотлари ва соғломлаштириш оромгоҳлари фаолиятини таъминлашда зарур булган моддий-техник таъминот, замонавий педагогик технологиялар, тажрибалар, машғулотлар, мусобақаларни ташкил этиш ва урганиш жараёнлари билан танишиб уларни амалий жиҳатдан урганадилар.

Амалиётни утказиш муддатлари укув жараёни жадвали билан аниқланади. Амалиёт натижалари ва ҳисоботлар рейтинг талабларидан келиб чиқиб ишлаб чиқилган дастур меъзонлари асосида баҳоланади.

Укишнинг иккинчи йили 4-семестридаги ишлаб чиқариш амалиётида талабалар тасдиқланган амалиёт дастурига мувофиқ:

– педагогик-психологик ташхис марказлари, психологик хизмат курсатиш марказлари, болалар ва усмирлар спорт мактаблари, олимпия захиралари коллежлари, спортга ихтисослаштирилган таълим муассасалари, спорт клублари ва терма жамоалари ҳамда ташкилотлар тузилишини моддий-техник жиҳатдан таъминланганлигини урганадилар;

– меҳнат бозорида мутахассисларга булган талаб ва таклифни урганишади;

– психологик ташхис марказларидаги замонавий техникавий воситалар билан танишадилар;

– танланган соҳанинг иқтисодий самарадорлик курсаткичларини ва илмий-техникавий ҳамда техника ҳавфсизлигини таъминлашга йуналтирилган тадбирларни урганадилар.

Амалиётни утказиш муддатлари укув жараёни жадвали билан аниқланади. Амалиёт тугагандан сунг талабалар бажарилган иш ҳакида амалиёт раҳбарлари ва қабул қилувчи ташкилот вакилларидан таркиб топган комиссия олдида ҳисобот беришади. Натижалар рейтинг талабларидан келиб чиқиб, дастурда келтирилган мезонлар асосида баҳоланади.

Укишнинг учинчи йили 6-семестрида утказиладиган педагогик амалиёт даврида талабалар дастурга мувофиқ:

– таълим муассасаларида уқув машғулотларини ташкил этилиши, укув методик таъминотини, уқув ҳужжатларини режалаштириш жараёнларини урганадилар;

– машғулотларни илғор педагогик ҳамда замонавий ахборот технологиялари асосида олиб бориш усулларини урганадилар;

– таълим муассасасига оид намунавий дастурлар, тарбиявий иш режалари, йўриқномалар ва ҳужжатларини урганадилар;

– педагогик амалиёт жойидаги спорт асбоб-анжомларидан машғулотларда фойдаланиш куникмасини эгаллайдилар;

– шуғулланувчиларни жисмоний, техник, тактик курсаткичларини урганадилар;

– машғулотларни педагогик назорат қилиш усулларини урганадилар ва таҳлил қиладилар;

– спорт мусобақаларни ташкил қилиш ва утказишни урганадилар;

– машғулотлар ва мусобақа вақтида хавфсизликни таъминлашга қаратилган тадбир ва усулларни урганадилар;

– ижтимоий-сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, ташкилотчилик ва тарбиявий ишларни олиб борадилар.

Амалиётни утказиш муддатлари уқув жараёни жадвали билан аниқланади. Амалиёт тугагандан сунг талабалар бажарилган иш ҳақида амалиёт раҳбарлари ва қабул қилувчи ташкилот вакилларидан таркиб топган комиссия олдида ҳисобот беришади. Натижалар рейтинг талабларидан келиб чиқиб, дастурда келтирилган мезонлар асосида баҳоланади.

Талабанинг илмий-тадқиқот иши амалиётнинг бир булагини ташкил қилиши мумкин. Илмий-тадқиқот иши талабаларда илмий изланиш малакаларини шакллантириш ва касбий компетенцияларни мустаҳкамлашга кумаклашади.

Илмий-тадқиқот йуналишида битирув ишини бажараётган талабалар 8-семестрда битирув олди амалиётини кафедра лабораториясида ёки педагогик-психологик ташхис марказлари, психологик хизмат курсатиш марказлари, болалар ва усмирлар спорт мактаблари, олимпия захиралари коллежлари, спортга ихтисослаштирилган таълим муассасалари, спорт клублари ва терма жамоаларида утиши мумкин. Шунингдек, талабалар илмий жамияти йуналиши буйича илмий ишда иштирок этиши ва битирув ишини кафедранинг илмий мавзулари йуналишлари буйича ҳам бажаришлари мумкин.

Талабалар илмий-тадқиқот ишини ташкил қилишда қуйидаги ҳолатлар таъминланиши керак:

– талабалар курс ишларининг ҳар йили янгиланадиган мавзулари ҳақида уз вақтида хабардор қилиниши;

– талаба мутахассис чиқарувчи кафедранинг илмий йуналишлари буйича илмий-тадқиқот ишларини бажариши учун лабораторияларда иш уринлари билан таъминланиши;

– олий таълим муассасасининг ахборот-ресурс марказида мустақил илмий-тадқиқот ишларини олиб боришга имконият яратилиши;

– талабалар илмий жамиятининг конференциялари ташкил қилиниши;

– талабалар илмий конференцияси ғолибларига мамлакатнинг бошқа олий уқув юртларига маърузалар билан чиқиш имкониятлари яратилиши ва ҳ.к..

8.4. Уқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш буйича талаблар

Бакалавриат таълим дастурини амалга оширишда ўқитилаётган фан буйича таянч маълумотга эга булган, билим, малака ва куникмага эга булган юқори малакали укитувчилар, фан номзоди ва доцентлар, фан доктори ва профессорлар, шунингдек тажрибага эга булган юқори малакали мутахассис ва амалиётчилар жалб этилиши керак.

Бакалавриат укув жараёни илмий-педагогик, илмий ёки илмий-методик фаолият билан шуғулланаётган кадрлар билан узлуксиз таъминланиши керак.

Таълим жараёнига амалдаги тегишли тармоқ ташкилотлари, корхоналари ва муассасаларининг раҳбарлари, етакчи мутахассислари ва амалиётчи психологлари жалб

O'ZSTANDART STANDARTLASHTIRISH NAZORAT ... AXBOROT TEXNOLOGIYALARI ...

этилиши мумкин.

Бакалавриат таълим дастурини амалга оширишга жалб этиладиган профессор-ўқитувчилар ҳар 3 йилда малакаларини ошириб боришлари керак.

8.5. Таълим жараёнини ўқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари

Таълим дастури таълим дастурининг ҳамма ўқув курслари, фанлари (модуллари) буйича ўқув-методик ҳужжатлар ва материаллар билан таъминланиши керак.

Таълим дастурининг амалга оширилиши ҳар бир талаба таълим дастуридаги фан (модул)ларнинг тулиқ руйхати буйича шаклланадиган маълумотлар базаси ва АРМ фондидан фойдаланиш ҳуқуқи билан таъминланиши керак.

Таълим дастури буйича ҳар бир талаба урнатилган меъёрларга мос равишда таълим дастурига кирувчи ҳар бир фан буйича ўқув ва ўқув-методик чоп этилган ёки электрон нашрлар билан таъминланиши керак.

АРМнинг асосий фонди фанлар буйича охирги 10 йилда (гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар – охирги 5 йилда) чоп этилган укув адабиётларининг босма ёки электрон нашрлари билан тулдирилган булиши керак.

Ўқув адабиётидан ташқари қушимча адабиёт фонди расмий маълумотнома-библиографик ва даврий нашрларни уз ичига олиши керак.

Таълим дастурини тулиқ амалга ошириш учун ОТМ нинг АРМ да таълим йуналишининг укув режасида келтирилган фанлар буйича яратилган адабиётлар, укув-методик қулланмалар (камида ҳар 6 нафар талабага 1 та адабиёт) булиши керак.

Мамлакатимиздаги ва чет элдаги олий таълим муассасалари, корхоналари ва ташкилотлари билан оператив равишда ахборот алмашиш, замонавий касбий маълумотлар базалари, ахборотлар ва қидирув тизимларидан фойдаланиш имконияти билан таъминланган булиши керак.

5210200 – Психология (спорт) таълим йуналиши буйича бакалаврни тайёрлаш жараёнида асосан қуйидаги педагогик технологиялар ва укитиш методларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ:

– ўқитишнинг интерфаол методи;
– муаммоли ўқитиш технологияси;
– уйинли технологиялар;
– танқидий фикрлаш ривожланишининг педагогик стратегиялари;
– шахсий йуналганлик асосидаги педагогик технологиялар;
– ўқув жараёнини самарали бошқариш ва ташкил қилиш асосидаги педагогик технологиялар;
– ўқитишни дифференциациялаш;
– ўқитишни индивидуаллаштириш технологияси;
– дастурий ўқитиш технологияси;
– ўқитишнинг комплекс методлари (лойиҳавий метод, тармоқли режалаштириш методи, ақлий ҳужум, ассоциограммалар методи ва ҳ.к.).

8.6. Ўқув жараёнининг моддий-техника базаси буйича талаблар

Бакалавр тайёрлашнинг таълим дастурини амалга оширувчи ОТМ ўқув дастурида назарда тутилган маъруза, амалий, семинар, лаборатория машғулотлари ҳамда курс иши, амалий ва илмий-тадқиқот ишларини бажариш учун санитария-гигиена, ёнғинга қарши қоидалар ва меъёрларга мос келадиган моддий-техника базасига эга булиши керак.

Бакалавр талим дастурини амалга ошириш учун ОТМ нинг минимал зарур булган моддий-техник базаси:

– маъруза аудиториялари;
– семинар ва амалий машғулотлари аудиториялари;
– илмий-тадқиқот ишини ўтказиш учун лабораториялар;
– ўқув машғулотларида кургазмали материалларни намойиш қилиш учун турли хил

O'ZSTANDART AGENTLIGI STANDARTLASHTIRISH, METROLOGIYA NAZORATINI RIVOJLANTIRISH AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ...

аппаратуралар;

– амалий машгулотлар ва лаборатория ишларини утказиш учун укув дастурига мос асбоб-ускуна ва жиҳозлар;

– илмий-тадқиқот ишларини амалга ошириш учун зарур лаборатория жиҳозлари;

– интернет тармоғидан фойдаланиш учун глобал тармокқа уланган компьютер синфлари;

– семинар машғулотларини утказиш ҳамда чет тилини урганиш буйича лингафон синфлари билан таъминланган булиши керак.

9. Бакалаврни тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасаси фаолиятини баҳолаш

9.1. Бакалавриат йуналишлари буйича кадрлар тайёрлаш сифатини назорат қилиш қуйидагилардан иборат:

ички назорат ОТМ томонидан амалга оширилади. Ички назорат олий таълимни бошқариш буйича ваколатли давлат органи томонидан тасдикланган назоратнинг рейтинг тизими туғрисидаги Низом асосида ўтказилади;

якуний давлат назорати давлат таълим стандартига мувофиқ фанлар буйича якуний давлат аттестацияси ва бакалавр битирув иши ҳимоясини уз ичига олиб, урнатилган тартибда амалга оширилади;

давлат–жамоат назорати олий таълимни бошқариш буйича ваколатли давлат органи, жамоат ташкилотлари ва кадрлар буюртмачилари томонидан белгиланган тартибда утказилади;

ташқи назорат Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

9.2. Узбекистон Республикаси олий таълим муассасаларининг фаолиятини баҳолаш Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 10 февралдаги 21-сонли қарори билан тасдиқланган “Узбекистон Республикаси таълим муассасаларини давлат аккредитациясидан ўтказиш тартиби туғрисида Низом”га мувофиқ тартибга солинади.

9.3. ОТМ томонидан талабалар компетентлигини баҳолаш ва назорат қилиш тизими уларнинг булажак касбий фаолиятига максимал яқин булиши учун шароитлар яратилиши керак. Бунинг учун муайян фан уқитувчиларидан ташқари ташқи экспертлар сифатида иш берувчилар, турдош фанлардан дарс берувчилар ва бошқалар бу жараёнга фаол жалб этилиши керак.

9.4. Якуний давлат аттестацияси бакалавр битирув иши ҳимоясини уз ичига олади.

Битирув ишининг мазмуни, ҳажми ва тузилмасига булган талаблар битирувчиларнинг якуний давлат аттестацияси утказиш ҳақидаги Низом асосида белгиланади.

9.5. Олий таълим муассасаси:

– ушбу стандартдаги талабларга риоя қилиниши;

– профессор-уқитувчилар таркиби ва уқув-ёрдамчи ходимлар малакавий талабларга тула мос келиши;

– ҳар бир фан дастурида назарда тутилган уқув-методик адабиётлар, уқув-услубий мажмуалар, шунингдек, мустақил таълим ва мустақил тайёргарлик учун материаллар билан таъминланганини;

– уқув жараёнининг моддий-техникавий таъминланганлиги учун тула масъулдир.

10. Эслатма

10.1. Олий таълим муассасасига:

– ушбу стандартда назарда тутилган минимал мазмунни таъминлаган ҳолда

O'ZSTANDART AGENTLIGA STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT ... AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

талабанинг ҳафталик максимал юкламасини оширмасдан укув материалини узлаштиришга ажратилган соатлар ҳажмини укув фанлари блоклари учун 5 фоиз оралиғида, блокка кирувчи укув фанлари учун 10 фоиз оралиғида узгартириш;

– укув фанлари мазмунига фан, техника ва технологияларнинг ютуқларини ҳисобга олган ҳолда ўзгартиришлар киритиш ҳуқуқи берилади.

Талаба битирув ишининг мавзуси ОТМ буйруғи билан расмийлаштирилади.

10.2. Курс ишлари муайян укув фаолиятининг бир тури сифатида курилади ва ушбу укув фанини узлаштириш учун ажратилган соатлар чегарасида бажарилади.

10.3. ДТС ни билиш профессор-укитувчилар таркибини танлов асосида саралаш шартларидан бири ҳисобланади.

10.4. ***5210200 – Психология (спорт)*** бакалавриат таълим йуналиши укув режаси ҳафталик аудитория укув юкламаси – 32 соат булган структура асосида ишлаб чиқилади.

11. Давлат таълим стандартининг амал қилиш муддати

11.1. ДТС урнатилган тартибда тасдиқланиб, “Узстандарт” агентлигида давлат руйхатидан утгандан кейин амал қилиш муддати – камида 5 йил.

11.2. Давлат бошқарувининг ваколатли органлари томонидан давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш, такомиллаштириш ва жорий этиш туғрисида янги тартиб-қоидалар қабул қилинса ДТС нинг амал қилиш муддати узгариши мумкин.

O'ZSTANDART AGENTLIGI
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT NAZORATINI KUCHAYTIRISH, AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BO'LIMI

Илова

5210200 – Психология (спорт) **бақалавриат таълим йўналиши бўйича таълим дастурининг тузилиши**

Т/р	Ўқув блоклари, фанлар ва фаолият турларининг номлари	Умумий юкламанинг ҳажми, соатларда
1.00	**Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар**	**1704**
2.00	**Математик ва табиий-илмий фанлар**	**1514**
2.01	Информатика ва ахборот технологиялари	256
2.02	Спорт метрологияси	76
2.03	Биомеханика	132
2.04	Физиология ва спорт физиологияси	272
2.05	Биохимия ва спорт биохимияси	132
2.06	Гигиена ва спорт гигиенаси	132
2.07	Анатомия	132
2.08	Даволаш жисмоний тарбияси	132
2.09	Спорт тиббиети. Массаж	174
2.10	Экология	76
3.00	**Умумкасбий фанлар**	**2904**
3.01	Умумий психология	582
3.02	Психология тарихи	116
3.03	Бошқарув психологияси	154
3.04	Ижтимоий-психологик тренинг	90
3.05	Этнопсихология	116
3.06	Еш ва педагогик психология	130
3.07	Меҳнат психологияси	90
3.08	Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти	346
3.09	Яккакураш спорт турлари (енгил атлетика, гимнастика, сузиш, кураш, бокс (уғил болалар учун), бадиий гимнастика (қизлар учун), оғир атлетика (уғил болалар учун), ритмик гимнастика (қизлар учун))	648
3.10	Спорт ва миллий уйинлар (баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, миллий ва ҳаракатли уйинлар)	314
3.11	Спорт педагогик маҳоратини ошириш	92
3.12	Ҳаётий фаолият хавфсизлиги	100
3.13	*Танлов фанлари*	126
4.00	**Ихтисослик фанлари**	**734**
4.01	Спорт психологияси	416
4.02	Ижтимоий психология	126
4.03	Спорт психодиагностикаси	116
4.04	Консультатив психология ва психокоррекция	76
5.00	**Қушимча фанлар**	**488**
	Жами	**7344**
	Малака амалиёти	**810**
	Битирув иши	**270**
	Аттестация	**1026**
	Жами	**2106**
	ҲАММАСИ	**9450**

Эслатма: *Ушбу таълим дастурининг фанлар таркиби ва уларнинг умумий юкламалар ҳажмига Узбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан узгартириш ва қушимчалар киритилиши мумкин.*

O'ZSTANDART STANDARTLASHTIRISH, METROLOGIYA, SERTIFIKATLASHTIRISH VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH BOSHQARMASI

Библиографик маълумотлар

УДК: 796:006 Гурух Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сузлар:

шахс; онг; психиканинг нерв-физиологик асослари: нерв системасининг тузилиши, марказий нерв системаси, бош мия ва психик функциялар; психика ва унинг намоён булиши: психик жараёнлар, психологик ҳолатлар, шахс хусусиятлари; шахс ва билиш жараёнлари: сезги, идрок, хотира, тафаккур, хаёл, нутқ, диққатга хос психологик хусусиятлар, қонуниятлар, механизмлар; спортчининг билиш жараёнлари психодиагностикаси; шахс ва унинг ҳиссий-иродавий соҳаси: эмоциялар, эътиқод, қизиқишлар, ҳайратланиш, бардамлик, тетиклик, апатияга хос психологик хусусиятлар, қонуниятлар, механизмлар; спортчининг иродавий соҳаси психодиагностикаси; шахс ва унинг индивидуал-типологик хусусиятлари: йуналишлар, темперамент, характер, қобилиятлар, хулқ-атворга хос қонуниятлар, механизмлар; спортчига хос индивидуал фазилатлар, сифатлар ва хусусиятлар диагностикаси; шахсий хусусиятлари фаолият психологияси; уйин ва меҳнат фаолиятларининг узвийлик концепцияси; спорт фаолияти психологияси; спортда психологик хизмат; психологик консультация ва психокоррекция.

O ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH V
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOS...

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест марказида экспертизадан ўтказилди

Директор ________________ **Б.М.Исмаилов**

2014 йил «21» феврал

М.Ў.

Эксперт гуруҳи аъзолари:

Ф.И.Ш.	**Лавозими**	**Имзо**
Атаниязов Б.	ДТМ бош эксперти	[signature]
Тўлаганова Гулчехра Кучкоровна	психология фанлари номзоди, доцент, кафедра мудири	[signature]
Ражупов Рауф	ТДПУ ўқув-услубий бўлим бошлиғи	[signature]
Зоҳидов Гобилжон Тоиржонович	ўқув ва илмий ишлар бўйича проректор ТИУ	[signature]

O‘ZSTANDART AGENTLIGI
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH
AXBOROT TEXNOLOGIYALARI
ILMIY ...

Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари

ИШЛАБ ЧИҚУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимини ривожлантириш маркази

Директор ____________ **Б.Ҳ.Рахимов**

2014 йил «15» февраль

М.Ў.

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти

Ректор ________________________ **Ш.Х.Исроилов**

2014 йил «14» февраль

М.Ў.

Ўзбекистон Миллий Университети

Ректор ______________ **Ғ.Мухамедов**

2014 йил «14» февраль

М.Ў.

Тошкент Ислом университети

Ректор ______________ **проф. Р.Абдуллаев**

2014 йил «14» февраль

М.Ў.

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Олимпия ва спорт заҳиралари бошқармаси

Бошлиғи ______________ **К.Ф.Баязитов**

2014 йил «15» февраль

М.Ў.

Ўзбекистон Республикаси Миллий Олимпия қўмитаси

Вице-президенти ______________ **Ф.К.Турдиев**

2014 йил «15» февраль

М.Ў.

Республика Олимпия захиралари коллежи

Директор ______________ **М.Алиев**

2014 йил «15» февраль

М.Ў.

Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 32-сонли буйруги асосида Узбекистон давлат жисмоний тарбия институтида қайта ишлаб чиқилган Давлат таълим стандартлари ва уқув режаларининг турдош ОТМлари билан

КЕЛИШУВ БАЁННОМАСИ

Тошкент ш. "14" 02 2014 й

Қатнашдилар: Ш.Исроилов – УзДЖТИ ректори, Ж.Умаров – УзДЖТИ уқув ишлари буйича проректори, Р.Холмухамедов – УзДЖТИ илмий ишлар буйича проректори, Г.Асатова – УзДЖТИ уқув булими бошлиги, Ф.Керимов – "Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти" кафедраси мудири, Л.Айрапетьянц – "Волейбол ва баскетбол назарияси ва услубияти" кафедраси мудири, Р. Саламов - "Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти" кафедраси профессори, У.Матназаров – УрДУ доценти, Ш.Мирзамахмудов – НамДУ доценти, Д. Илхамова – УзМУ доценти, У.Хайдаров – УзМУ доценти, З.Абдурахмонов – УзМУ доценти, Ф.Хайдаров – УзМУ доценти,У.Шамсиев –УзМУ доценти, Б.Нариманов – котиб.

Кун тартиби:

Узбекистон давлат жисмоний тарбия институти томонидан тайёрланган қуйидаги таълим йуналишлари ва мутахассисликларининг Давлат таълим стандартлари ва уқув режалари муҳокамаси:

1. 5610500 - Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)
2. 5210200 - Психология (спорт)

УзР ОУМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли буйруғига биноан Узбекистон давлат жисмоний тарбия институтига *5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича), 5210200 – Психология (спорт)* таълим йуналиши буйича Давлат таълим стандарти ва уқув режаларини тайёрлаш УзДЖТИ зиммасига юкланган.

Ш.ИСРОИЛОВ – хабарингиз бор институтнинг етакчи мутахассислари билан турдош олий таълим муассасаларининг етакчи мутахассисларини жалб этган холда бакалавриат таълим йуналишлари учун ДТС ларини ва уқув режаларини ишлаб чиқиш ишлари қизгин борди.

Такомиллаштирилиб ишлаб чиқилаётган ДТСларда хозирги куннинг соха буйича асосий эътиборли жихатлари инобатга олиниши билан бирга, ДТСларни ишлаб чиқиш асосларига, унинг меъёрий-хуқуқий хужжатларига алохида асосланган холда фаолият ташкил этилди.

5610500 - Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналишининг ДТС ва уқув режаларини ишлаб чиқишда хозирги кунда институтни битириб чиқадиган жисмоний тарбия ва спорт мутахассисининг билим, куникма ва малакаларига буладиган талаблар, унинг амалга ошири лозим буладиган эътиборли жихатлар инобатга олинган. Уйлайманки қайтадан такомиллаштириб ишлаб чиқилган ДТСлари малакали мутахасисларни тайёрлашга хизмат қилади.

У.МАТНАЗАРОВ – Биз УзДЖТИнинг етакчи профессор-уқитувчиларидан таркиб топган ишчи гурух томонидан ишлаб чиқилган ДТСлар билан яқиндан танишдик ва уз фикр-мулохазаларимиз билан яқиндан уртоқлашдик. Шу билан бир қаторда уқув режаларини хам урганиб чиқдик.

Жисмоний тарбия ва спорт сохасидаги кадрларни тайёрлашда қайтадан токомиллаштирилган ДТС ларга асосланиб уқув фаолиятини ташкил этиш мақсадга муофиқ деб биламиз.

Ш.ИСРОИЛОВ – Демак, ишлаб чиқилган Давлат таълим стандартларини ва уқув режаларини маъқуллайсизми?

У.МАТНАЗАРОВ – маъқуллаймиз.

Ш.ИСРОИЛОВ – домла Ш.Мирзамахмудов сиз қайта ишлаб чиқилган ДТСлар ва уқув режалари борасида қандай фикрларни билдирасиз.

Ш.МИРЗАМАХМУДОВ – дархақиқат, хозирги кунда спорт ва жисмоний тарбия сохасига алохида эътибор қаратилаётганлиги, жисмоний тарбия сохасида ишлайдиган булгуси кадрларнинг сифатига хам алохида эътибор қаратилишини хам билдиришини англашимиз керак. Бу борада УзДЖТИ етакчи мутахасислари томонидан такомиллаштирилиб ишлаб чиқилган ДТСлар ва уқув режалар бунга тугридан-тугри боглиқ булади.

ДТСларни ишлаб чиқилишида кадр истеъмолчиларининг фикр-мулохазалари ва уларнинг таклифлари инобатга олинди.

Ишчи гурух томонидан қайта ишлаб чиқилган ДТСлар ва уқув режаларини тасдиқлаш учун тавсия этаман.

Д.ИЛХАМОВА – УЗДЖТИ ташкил этилган ишчи гурух томонидан такомиллаштирилиб ишлаб чиқилган бакалавр таълим йуналишларининг таълим стандартлари хозирги кундаги асосий талабларга жавоб беради деб хисоблайман. Унда бакалавр талабасига қуйилган талаблар, фанларнинг мазмуни ҳозирги замон талабларига тулиқ жавоб беради. Ихтисослик фанлари мутахассисликлар мазмун-моҳиятини тулиқ очиб беради.

Уйлаймизки, ишчи гурух томонидан такомиллаштирилиб қайта ишлаб чиқилган ДТСлари жисмоний тарбия ва спорт сохасида самарали фаолият олиб бора оладиган кадрларни тайёрлаш учун хизмат қилади.

ҚАРОР ҚИЛИИДИ:

1. Узбекистон давлат жисмоний тарбия институти томонидан қайта тайёрланган қуйидаги *5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича), 5210200 – Психология (спорт)* бакалавриат таълим йуналишларининг ДТС ва уқув режалари УзР ОУМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли буйруғи асосида Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йилдаги 343-сонли қарори меъёрларига қатъий амал қилинган ҳолда ишлаб чиқилган ҳамда асосий кадрлар истеъмолчилари булган вазирлик, идоралар ва Фанлар Академиясининг тармоқ ИТИларида экспертизадан ўтказилган.
2. Қайта ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режаларида турдош ОТМларининг таклиф ва эътирозлари инобатга олинган.
3. Ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режаларини урнатилган тартибда тасдиқланиши учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимини ривожлантириш марказига тоширилсин.

Мажлис раиси Ш.ИСРОИЛОВ

Котиб Б.НАРИМАНОВ

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқарувчилар ва асосий кадрлар истеъмолчилари ўртасида келишув

ДАЛОЛАТНОМАСИ

Тошкент ш. "15" 02 2014 йил

Биз қуйида имзо чекувчилар –Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти ректори Ш.Х. Исроилов, Ўзбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазирлиги Олимпия ва спорт захиралари бош бошқармаси бошлиғи К.Ф.Баязитов, Ўзбекистон Миллий Олимпия қўмитаси Вице-Президенти Ф.К.Турдиев, Республика олимпия захиралари коллежи директори М.Б.Алиевлар УзДЖТИда ишлаб чиқилган қуйидаги 2 та бакалавр таълим йўналиши ДТСлари мазмуни билан танишиб, келишув ҳақида ушбу далолатномани туздик:

1. *5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича)*
2. *5210200 – Психология (спорт)*

Юқоридаги бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари томонидан қўйилган талаблар инобатга олинган.

ДТСларнинг қайта ишлаб чиқилишида: фанлар таркиби, уларнинг мазмуни, маъруза, амалий, лаборатория машғулотларига ажратилган юкламалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлиги ҳамда малакавий амалиётларни ўтказиш муддатлари тўғри шакллантирилган.

Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларни ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон давлат жисмоний
тарбия институти ректори Ш.Х.Исроилов

Ўзбекистон Республикаси
Маданият ва спорт ишлари вазирлиги
Олимпия ва спорт захиралари
бошқармаси бошлиғи К.Ф.Баязитов

Ўзбекистон Миллий
Олимпия қўмитаси Вице-Президенти Ф.К.Турдиев

Республика Олимпия захиралари
коллежи директори М.Б.Алиев

УЗБЕКСТОН ДАВЛАТ ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ИНСТИТУТИДА 5210200 – ПСИХОЛОГИЯ (СПОРТ) БАКАЛАВРИАТ ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШИ БЎЙИЧА ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ДАВЛАТ ТАЪЛИМ СТАНДАРТИГА

Т А Қ Р И З

Бугунги кунда жамиятда психолог мутахассисларга нисбатан ижтимоий буюртманинг купайиши уларни ҳозирги замон талабига жавоб берадиган даражада тайёрлашни тақозо қилмоқда.

Мамлакатимиз Президенти И.А.Каримов асарларида, Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш миллий дастур»и ва «Таълим тўғрисидаги қонун» ҳужжатларида мутахассис кадрлар олдига улкан талаблар ва масъул вазифалар юкламоқда. Ана шу вазифаларни амалиётда ўз ифодасини топиши, олий таълим муассасаларида қайтадан ишлаб чиқилаётган давлат таълим стандартларини мазмун моҳиятини ҳалқаро талаб ва стандартларга мос ҳолда яратиш муҳим аҳамият касб этади.

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтининг ижодий ишчи гуруҳи томонидан 5210200 – Психология (спорт) бакалавриат таълим йўналиши буйича қайтадан ишлаб чиқилган давлат таълим стандарти уз моҳиятига психология соҳасида тайёрланаётган кадрларни тайёлашни сифат жиҳатидан самарадорлигини оширишга катта эътибор қаратган булиб, унда Психология (спорт) таълим йўналишини касбий фаолиятининг тафсифи, тайёргарлик даражасига қўйилган талаблар, давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари, уни қўлланилиш соҳаси, таълим йўналишини ва бакалавриат таълим дастурининг мазмуни ва компонентлари ҳамда ўқитиш шакли, муддати, назарий ва амалий таълимга, давлат аттестацияларини ташкил этиш талаблари, шунингдек, малакавий, танишув, ишлаб – чиқариш, педагогик ва битирув олди амалиётларини ўтказишда асосий эътибор қаратилиши керак бўлган жиҳатлар умумий талабларга мослаштирилган ҳолда очиб берилган.

Ўзбекстон давлат жисмоний тарбия институтида 5210200 – Психология (спорт) бакалавриат таълим йўналиши буйича ишлаб чиқилган давлат таълим стандартида бошқа олий таълим муассасаларида тайёрланадиган психологлардан фарқли томонини акс эттирганлигини ҳисобга олиб қайта ишлаб чиқилган мазкур давлат таълим стандарти психологларни спорт соҳаси бўйича тайёрлашда жисмоний тарбия ва спортга оид қандай зарурий билим, кўникма ва малакаларга эга булишларини кенг қамровли очиб берилганлигини ҳисобга олиб мазкур давлат таълим стандарти асосида спорт психологияси соҳаси бўйича бакалаврлар тайёрлашда тулиқ фойдаланиш мумкин деб ҳисоблайман ва уни тасдиқлашни тавсия этаман.

Ўзбекистон Миллий университети
“Психология” кафедраси доценти
Психология фанлари номзоди, доцент FAKULTETI **ҲАЙДАРОВ Ф.И.**

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ИНСТИТУТИДА 5210200 – ПСИХОЛОГИЯ (СПОРТ) БАКАЛАВРИАТ ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШИ БЎЙИЧА ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ДАВЛАТ ТАЪЛИМ СТАНДАРТИГА

Т А Қ Р И З

Мамлакатимиз Президенти И.А.Каримов асарларида, Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисидаги қонун»да, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»да, «Миллий гоя ва миллий мафкура» ҳужжатларида мутахассислар олдига улкан талаблар ва масъул вазифалар юкламокда. Ана шу вазифаларни амалиётда ўз ифодасини топтиришда тайёрланаётган мутахассисларни психология соҳасани яхши билиши муҳим роль ўйнайди.

Юртимизда жисмоний тарбия ва спорт соҳасини ривожлантириш бўйича қабул қилинган Қонун ва қонун ости ҳужжатларни асосий мазмунида ҳам асосан спорт ишлар тизимига малакали психолог мутахассис кадрларни тайёрлаш куннинг энг долзарб масалаларидан бири сифатида қараб келинмоқда.

Айни шу ишларнинг амалий ифодаси Ўзбекстон давлат жисмоний тарбия институтида 5210200 – Психология (спорт) бакалавриат таълим йўналиши бўйича ишлаб чиқилган давлат таълим стандартидир.

Мазкур таълим стандарти ўзининг мазмун моҳиятига кўра бугунги кунда Психология (спорт) таълим йўналиши ва умуман давлат таълим стандартларини ишлаб – чиқишга қўйилган талабларни ҳисобга олганлиги билан аҳамиятлидир.

5210200 – Психология (спорт) бакалавриат таълим йўналиши бўйича институт ижодий гуруҳи томонидан қайта ишлаб чиқилган давлат таълим стандарти ўз мазмунида давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари, уни қўлланилиш соҳаси, таълим йўналиши ва бакалавриат касбий фаолиятининг тафсифи, бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйилган талаблар, таълим дастурининг мазмуни ва компонентлари яъни унда бакалаврни ўқитишни шакли, муддати, назарий ва амалий таълимга, давлат аттестациялари ҳафталари, малакавий, танишув, ишлаб – чиқариш, педагогик ва битирув олди амалиётларини ўтказишга қўйилган талабларнинг батафсил очиб берилган.

Шунингдек, қайта ишлаб чиқилган мазкур давлат таълим стандартида психолог мутахассисларни спорт соҳаси бўйича тайёрлашда жисмоний тарбия ва спорт йўналишига оид қандай билим, кўникма ва малакаларга эга бўлишларини кенг қамровли очиб берилиши Ўзбекстон давлат жисмоний тарбия институтида 5210200 – Психология (спорт) бакалавриат таълим йўналиши бўйича ишлаб чиқилган давлат таълим стандарти бошқа олий таълим муассасаларида тайёрланадиган психолог мутахассислардан фарқли томонини акс эттирганлигини ҳисобга олиб уни тасдиқлашни тавсия этаман.

Тошкент давлат педагогика университети
"Умумий психология" кафедраси, профессори
психология фанлари доктори, профессор **З.Т. НИШОНОВА**

XODIMLAR BO'LIMI

З.Т.Нишонова ning imzosini
TDPU
bo'limi

Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус, касб-ҳунар таълими йуналишлари буйича уқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгаши Ижтимоий ва спорт фанлари уқув-услубий комиссия мажлисининг

11- сонли баённомасидан

КУЧИРМА

Тошкент ш. **“17”. 02.2014 й.**

Йигилиш раиси:	Ш.Х.Исроилов - ректор, п.ф.н., доцент,
Катнашдилар: **27-нафар**	п.ф.д.,проф. Р.Д.Халмухамедов, п.ф.н.,доцент, Д.Х.Умаров, п.ф.н. проф., К.Д.Ярашев, п.ф.н, доцент Арипов Ю.Ю, п.ф.н., Н.Т.Тўхтабоев, п.ф.н., Ш.У.Абидов, п.ф.н., О.Ж.Дадабаев, т.ф.н, доцент Г.Р.Асатова, проф., Сафарова Д.Д. п.ф.д., проф., Р.С.Саломов, п.ф.д., проф., Керимов Ф.А, т.ф.н, Рихсиев З.И., ф.ф.н., Н.Н Назаров, б.ф.н., Л.Д.,Сейдалиева, проф., Р.И.Нуримов, п.ф.н., доцент Г.Б.Абдурасулова, доцент О.О.Пулатов, проф. В.М.Корбут., п.ф.н., доцент А.К.Эштаев, п.ф.н., О.Х.Абдалимов, п.ф.н. Б.Б.Мусаев, п.ф.н., Ф.К.Юлдашев, т.ф.н, Ж.Х.Ганиев, Д.Н.Ярашева, п.ф.н., доцент Д.Н.Арзиқулов, п.ф.н., доцент О.Э.Хаитов - Ижтимоий ва спорт фанлари уқув-услубий комиссияси котиби.

К У Н Т А Р Т И Б И :

1. Узбекистон Республикаси ОУМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32-сонли буйругини ижросини таъминлаш мақсадида, Узбекистон давлат жисмоний тарбия институти профессор-укитувчилари томонидан ишлаб чиқилган таянч таълим йуналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва укув режаларини муҳокама этиш ҳамда уларни тасдиқлаш учун тавсия этиш.

ТИНГЛАНДИ:

Исроилов Ш.Х. – Комиссия раиси: Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2014йил 25 январдаги 32-сонли буйруғининг ижросини таъминлаш мақсадида, институтда ишчи гуруҳ тузилди. Ишчи гуруҳ аъзолари томонидан, 2 та бакалавриат таълим йуналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва уқув режалари ишлаб чиқилди. Ишлаб чиқилган ДТСларга соха мутахассисларидан тақризлар олинди. Ишлаб чиқарувчилар ва асосий кадрлар истеъмолчилари билан биргаликдаги хусусан, Узбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Олимпия ва спорт заҳиралари бошқармаси бошлиги К.Ф. Баязитов, Узбекистон Миллий Олимпия қумитаси Вице-Президенти Ф.К. Турдиев, Республика Олимпия заҳиралари коллежи директори М.Б. Алиевлар хамда Узбекистон Республикаси Олий ва урта масус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий ва урта махсус, касб-ҳунар таълимини ривожлантириш маркази директори проф. Б.Ҳ.Рахимов билан келишиб ишлаб чиқилди.

Сизлардан тайёрланган 2 та бакалавриат таълим йуналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва уқув режаларини муҳокама қилиб, уз фикр-мулоҳазаларингизни билдиришларингизни сурайман.

СУЗГА ЧИҚДИЛАР:

1. УИБ проректори, доцент Д.Х.Умаров - Узбекистон давлат жисмоний тарбия институтининг махсус ташкил этилган ишчи гурухи томонидан бакалавриат таълим йуналишлари буйича такомиллаштириб, янгитдан ишлаб чиқилган ДТСлар УзР ОУМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли буйруги асосида амалга оширилганлигини билдирди. Бунда Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йилдаги 343-сонли қарори меъёрларига қатъий риоя қилинган холда ДТСни ишлаб чиқиш кераклигини ва бу талабларга ишчи гурух томонидан тулиқ амал қилинганлигини билдирди. Шу билан бирга янги уқув режалари хам ишлаб чиқилганлигини билдирди. Такомиллаштириб ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режалари қуйилган талабларни тулиқ акс эттиришини ва меъёр талабларига мое келишини билдирди.

ДТСни ишлаб чиқишда хозирги кунда спорт сохасидаги мутахассис олдига қуйилаётган асосий эътиборли жихатлар инобатга олинган. Спорт сохасидаги мутахассисларни тайёрлашда замонавий инновацион технологиялар буйича чуқур билим ҳамда, амалий куникмаларни эгаллаш жихатлари ёритиб утилганлиги курсатилди.

УзДЖТИнинг соха буйича етакчи профессор-уқитувчиларидан таркиб топган ишчи гурух томонидан ишлаб чиқилган ДТСлар ва уқув режаларини маъқуллаган холда, тасдиқлаш учун тавсия этди.

2. Профессор Ф.А.Керимов сузга чиқиб, ***5610500 Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) ва 5210200 Психология (спорт)*** бакалавриат таълим йуналишлари учун такомиллаштириб ишлаб чиқилган ДТСларини ҳамда уқув режалари бугунги кун талаблари асосида ишлаб чиқилганлигини, уларда жисмоний тарбия ва спорт сохасида самарали фаолият олиб бориш учун кадрларга нисбатан қуйиладиган талаблар аниқ очиб берилганлигини билдириб утди.

Шу билан бирга хар бир таълим йуналиши буйича талабанинг фаолият сохалари, касбий фаолиятини қамраб олувчи жихатлари, объектлари, касбий фаолият турлари аниқ ва батафсил ёритилган.

Хозирги кун бакалавр талабасининг тайёргарлик даражасига қуйиладиган талаблар атрофлича очиб берилиб хусусан, талабанинг умумий тайёргарлик даражаси талаблари билан бирга, унинг касбий тайёргарлик даражасига қуйиладиган талаблар хам аниқ очиб берилган.

Ишчи гурух томонидан ишлаб чиқилган ДТСларни ва уқув режаларини тасдиқлаш учун тавсия этди.

3. Комиссия раиси, Ш.Х. Исроилов - Кейинги йилларда Узбекистон Республикасида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш, уни оммалаштиришга қаратилган купгина эътиборли томонлар, амалга оширилаётган ишлар хақида батафсил тухталди. Шундан келиб чиқиб, хозирги кунда хар тарафлама етук соха мутахассисларини тарбиялаш масалалари алохида ахамият касб этаётганлигини билдириб утди. Бакалавриат таълим йуналишлари учун такомиллаштириб ишлаб чиқилаётган ДТСлар бу борада самарали хизмат қилишини алохида таъкидлаб утди. Узбекистон давлат жисмоний тарбия институтида ташкил этилган ишчи гурух томонидан ишлаб чиқилган барча такомиллаштирилган янги ДТСлар ҳамда, уқув режаларини олий таълимнинг талаблари асосида тузилганлигини билдирди. Шу билан бирга муҳокамага қуйилган ДТСлари ҳамда, уқув режаларини маъқуллаш ва тасдиқлаш учун тавсия этиш кераклигини билдирди.

Юқоридагиларни инобатга олиб, қуйидаги такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда уқув режаларини уқув-услубий бирлашмасида куриб чиқиб, тасдиқлаш учун тавсия этишларингизни сурайман:

1.	**Таълим йуналиши:** *Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)*	**5610500**
2.	*Психология (спорт)*	**5210200**

ЙИҒИЛИШ ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Турдош ОТМлари вакилларини ҳамда институт профессор-уқитувчиларини жалб этган ҳолда Узбекистон давлат жисмоний тарбия институти профессор-уқитувчилари жалб этилган ҳолда, институтда ташкил этилган Ижодий ишчи гуруҳлар томонидан қайта ишлаб чиқилган ва такомиллаштирилган 2 та бакалавриат таълим йуналишлари ДТСлари ҳамда, уқув режалари Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги 343-сонли қарори меъёрлари ва Вазирлик томонидан тасдиқланган тамойиллар асосида ишлаб чиқилганлиги инобатга олинсин.

2. Ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режаларининг лойиҳаларини урнатилган тартибда тасдиқлаш учун турдош ОТМлари ва манфаатдор вазирликлар (идоралар) ва асосий иш берувчи корхоналар, Фанлар академиясининг тармоқ илмий тардиқиқот институтларида экспертизадан утказилган (“Келишув баённомалари”, “Келишув далолатномалари” ҳамда мутахассислар “Тақризлари” билан расмийлаштирилган ва ДТСларига илова этилган).

3. Экспертиза натижасида мутахассислар томонидан аниқланган камчилик ва таклифлар ДТС ва уқув режаларининг охирги лойиҳаларини ишлаб чиқишда инобатга олинган.

4. Ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режаларини урнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва урта махсус, касб-ҳунар таълими йуналишлари буйича Мувофиқлаштирувчи кенгаши муҳокамасига тақдим этилсин.

Ижтимоий ва спорт фанлари
уқув-услубий комиссияси раиси **Ш.Х.Исроилов**

Ижтимоий ва спорт фанлари
уқув-услубий комиссияси котиби **О.Э.Хаитов**

Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари

Ижодий гуруҳ раиси ва аъзолари

Ижодий гуруҳ раиси ва ўринбосари

Ижодий гуруҳ раиси	**Ш.Х. Исраилов**	**Укув ишлари буйича проректор**	**Д.Х. Умаров**
Ижодий гуруҳ раиси уринбосари	**О.Э. Ҳайитов**	**Кафедра мудири**	**Д.Н. Арзикулов**

Ижодий гуруҳ аъзолари

Т/р	**Укув фанлари (курслар)ининг номи**	**Таянч ОТМдан**		**Турдош ОТМдан, асосий кадрлар истеъмолчиларидан**	
		Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони	**Имзо**	**Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони**	**Имзо**
3.01	Умумий психология	кафедра мудири, психол.ф.н., доц. Арзикулов Д.Н.		Турдиев А.С. ЎзМУ п.к. доц.	
3.02	Психология тарихи	Расулов З.П.		Исхакова ЎзМУ, доц	
3.03	Бошқарув психологияси	психол.ф.н., доц. Ҳайитов О.Э.		Хайдаров Ф.И. ЎзМУ доц.	
3.04	Ижтимоий-психологик тренинг	Расулов З.П.		ЎзМУ доц. [illegible]	
3.05	Этнопсихология	кафедра мудири, психол.ф.н., доц. Арзикулов Д.Н.		Турдиев А.С. ЎзМУ п.к. доц.	
3.06	Еш ва педагогик психология	психол.ф.н., доц. Махмудова Ҳ.Т.		Исхакова пс.ф.н. доц	
3.07	Меҳнат психологияси	психол.ф.н., доц. Ҳайитов О.Э.		Турдиев А.С. ЎзМУ п.к. доц.	
3.08	Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти	кафедра мудири, п.ф.д., проф. Керимов Ф.А.			
3.09	Яккакураш спорт турлари (енгил атлетика, гимнастика, сузиш, кураш, бокс, оғир атлетика)	п.ф.д., проф. Халмухамедов Р.Д.			
		п.ф.н., доц. Эштаев А.К.			
		проф.. Корбут В.М.			
		п.ф.н. Олимов М.С.			
		п.ф.н. Тастанов Н.А.			
3.10	Спорт ва миллий уйинлар (баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, миллий ва ҳаракатли уйинлар)	п.ф.д., проф. Айрапетьянц Л.Р.			
		п.ф.н., проф. Нуримов Р.			
		п.ф.н. Абдалимов О.Х.			
3.11	Спорт педагогик маҳоратини ошириш	п.ф.н., профессор, Гаппаров З.Г.			

3.12	Ҳаётий фаолият хавфсизлиги	б.ф.н., Шамсутдинова Г.Т.			
4.01	Спорт психологияси	п.ф.н., профессор, Гаппаров З.Г.			
4.02	Ижтимоий психология	кафедра мудири, психол.ф.н., доц. Арзикулов Д.Н.			
		психол.ф.н., доц. Ҳайитов О.Э.			
4.03	Спорт психодиагностикаси	психол.ф.н., доц. Ҳайитов О.Э.			
4.04	Консультатив психология ва психокоррекция	Хаитов А.У.			
		Сирлиев Э.Н.			

5210200 –Психология (спорт) бакалавриат таълим йуналиши буйича ишлаб чиқилган давлат таълим стандартининг ишлаб чиқилишига тушунтириш хати

Мазкур таълим йуналиши буйича давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда куйидаги ҳужжатларга асосланилди:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим туғрисида»ги Қонуни. Тошкент, 1997 й., 29 август № 463-1.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури». Тошкент, 1997 й., 29 август № 463-1.
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш туғрисида»ги 5 – сонли Қарори.
4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш туғрисида»ги 343-сонли Қарори.
5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш туғрисида»ги 2004 йил 20 июлидаги 341-сонли Қарори.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги "Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари туғрисида"ги ПҚ-1533-сонли Қарори.
7. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 18 июлдаги "Янгиланган "Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори"ни ижро ва амалда фойдаланиш учун қабул қилиш туғрисида"ги 302-сонли буйруғи.
8. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 8 майдаги "Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори"га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида"ги 190-сонли буйруғи.
9. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 июлдаги "Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори"га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида"ги 281-сонли буйруғи.
10. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 ноябрдаги "Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори"га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида"ги 446-сонли буйруғи.
11. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 14 майдаги "Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори"га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида"ги 158-сонли буйруғи.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 24 июлдаги "Олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ва аттестациядан

ўтказиш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида"ги ПФ-4456-сонли Фармони.

13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги "Чет тилларни тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ-1875-сонли Қарори.

5210200 – Психология (спорт) бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"нинг мақсади ва вазифаларининг, шунингдек таълим-тарбияга йўналтирилган Президент, ВМ қарор-фармонларини мукаммал амалга оширилишига қаратилди;

ДТС дастурида миллий мустақиллик, демократия, бой миллий ва маънавий анъаналар, халқнинг теран интеллектуал имкониятлари ва умуминсоний кадриятлар тамойиллари ҳисобга олинди;

ДТС асосида таълим олувчиларда чуқур билим, мустақил фикрлаш, юксак касбий малакавий кўникма шаклланиши таъминланади;

Ушбу стандарт халқаро тажриба, техника, технологиялар, фан ва спортнинг ривожланиш даражаси ва ютуқлари, иқтисодиёт устуворлиги шароитларида кадрларга нисбатан ишлаб чиқаришда, амалиётда қўйиладиган талаблар ҳисобга олинган ҳолда илмий асосланган;

Таълим турлари ва босқичлари бўйича таълим йўналиши стандартининг келишилганлиги ва изчиллиги, шахснинг ҳар томонлама ривожланишини ҳисобга олган ҳолда уларнинг мужассамлигини таъминлашга қаратилди;

Ўқув юкламаси оддийдан мураккабга қараб тузилишига эришилганлиги натижасида таълим олувчиларнинг қобилиятлари ва эҳтиёжларига боғлиқ равишда таълимнинг табақалаштириш имкониятлари ҳисобга олинди;

Таълим олувчилар ва битирувчиларни тайёрлаш, таълим фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари ва тартиботи белгиланган меъёр-қоидаларга мослигига эришилди;

Стандартнинг технологиклиги - унинг бажарилишини назорат қилиш ва унинг меъёрлари ва талаблари бузилишининг олдини олиш имкониятлари инобатга олинган бўлиб, таълим йўналиши ДТСнинг ишлаб чиқишда муҳим аҳамият касб этди;

5210200 – Психология (спорт) бакалавриат таълим йўналиши ДТСга тажрибада текширувдан ўтган таълим, ҳамда ишлаб чиқариш амалиёти фаолиятларининг илғор меъёрлари киритилди;

5210200 – Психология (спорт) бакалавриат таълим йўналиши Давлат таълим стандарти Ўзбекистон Республикаси давлат стандартлаш тизими қоидалари талабларини тўлиқ қониқтиради.

Ўқув ишлари бўйича проректор
п.ф.н. доцент **Ж.Х.Умаров**

Жадвал-1

***5210200 – Психология (спорт)* таълим йўналиши ДТС да кадрларнинг билим, малака ва кўникмаларига қўйилган талаблардаги янгиликлар**

Т/р	Амалдаги ДТС	Қайта ишлаб чиқилган ДТС
1.	Умумкасбий ва ихтисослик фанлари буйича компетентлик талаблари берилган.	Компетентлик талаблари халқаро стандарт-ларга яқинлаштирилган ҳолда умуммаданий ва касбий нуқтаи назардан қайта куриб чиқилди.
2.	Касбий фаолият турлари ва соҳалари кенг ёритилмаган.	Барча фаолият турлари аниқ ва атрофлича очиб берилди. Қайта ишлаб чиқилган ДТСда битирувчиларнинг а касбий фаолият турлари ва соҳалари аниқ ифодаланганлиги таъминланди.

Жадвал-2

УзДЖТИ ДТС магистратурасида бакалавриат фанларининг самарасиз такрорланиши

Т/р	Бакалавриат фани	Магистратура фани	Сунъий киритилган фанлар
1.	Такрорланиш йўқ	Такрорланиш йўқ	Атамалар мутаносиб, сунъий киритилган фанлар йўқ

Жадвал-3

***5210200 – Психология (спорт)* таълим йўналиши ДТС да фанлар блоки нисбатларининг меъёрларига амал қилиниши**

Т/р	Фанлар блоки, %	Бакалавриатда, %	Магистратурада, %
		Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)	
1.	1-блок 23-25	18	
2.	2-блок 8-25	16	
3.	3-блок 35-50	31	
4.	4-блок 9-10	7	
5.	5-блок 5-7	5	

Жадвал-4

Ўқитиладиган фанлар сони ва ҳажмининг тамойиллар талабига жавоб беришн

Т/р	Фанлар сони (талаб буйича)	Бакалавриатда	Магистратурада
1.	Бир семестрда 5-7 та фан	7 - 9	
2.	Бир ўқув йилида 10-14 та фан	11	
3.	Ўқув муддатида 4 йил 40-56 та	41	
4.	40 соатдан кам фанлар	-	

Жадвал-5

5210200 – Психология (спорт) таълим йуналиши буйича ДТС да амалий куникмаларни кучайтиришга қаратилган узгаришлар

Т/р	Амалдаги ДТС да	Такомиллаштирилган ДТС (бак.)	Такомиллаштирилган ДТС (маг.)
1.	Маъруза		
	1-блок 318 соат, 28,9 %	272 соат	
	2-блок 156 соат, 51,3 %	356 соат	
	3-блок 634 соат, 31,4 %	566 соат	
	4-блок 84 соат, 12 %	202 соат	
	5-блок, -	-	
2.	Амалий машғулотлар		
	1-блок 456 соат, 41,5 %	486 соат	
	2-блок 70 соат, 23,0 %	446 соат	
	3-блок 826 соат, 41 %	568 соат	
	4-блок 240 соат, 34 %	92 соат	
	5-блок 228 соат, 100%	-	
3.	Семинар машғулотлар		
	1-блок 324 соат, 29,5 %	280 соат	
	2-блок 52 соат, 17,1 %	-	
	3-блок 242 соат, 12 %	650 соат	
	4-блок 64 соат, 9,1 %	46 соат	
	5-блок – соат, -%	94 соат	
4.	Лабор. машғулотлари		
	1-блок -	-	
	2-блок 26 соат, 8,5%	86 соат	
	3-блок -	-	
	4-блок -	134	
	5-блок, -	-	
5.	Амалиёт 12 ҳафта	15 хафта	
6.	Курс иши	2 та	
7.	Курс лойиҳаси -	-	

Жадвал-6

5210200 – Психология (спорт) таълим йуналиши буйича ДТС да минтақавий ОТМлар таклифинннг инобатга олинганлиги

Т/р	Минтақавий ОТМ номи	Берилган таклиф мазмуни	Инобатга олинган банди, булими
1	УзМУ, ТДПУ	Умум касбий ва ихтисослик фаниларига психологияга оид фанларни соатлар ҳажмини ошириш.	Таклифлар инобатга олинди.

Жадвал-7

_5210200 – Психология (спорт)_таълим йуналиши буйича ДТС нинг иш берувчилар билан келишилганлиги

Т/р	ДТС яратилган таянч ОТМ	Келишилган иш берувчилар корхона номи ва имзоланган раҳбар лавозими, фамилияси
1	УзДЖТИ	Узбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазирлиги Олимпия ва спорт захиралари бошқармаси бошлиғи К.Ф.Баязитов, Узбекистон Миллий Олимпия қумитаси Вице-президенти Ф.К.Турдиев, Республика Олимпия захиралари коллежи директори М.Б.Алиев, турдош ОТМ лар

Узбекистон Давлат жисмоний тарбия институтининг *5210200 – Психология (спорт)* таълим йуналиши буйича Давлат таълим стандартининг халқаро миққиёсдаги бошқа таълим стандартлари билан қиёсий таққослаш
МАЪЛУМОТЛАРИ

БАҚАЛАВРИАТ ТАЪЛИМ ЙУНАЛИШИНИНГ УМУМИЙ КУРСАТКИЧЛАРИ

№	Таълим жараёни	Узбекистон Республикасида Узбекистон давлат жисмоний тарбия институтида (бакалавр)	Россияда (бакалавр)
1.	Бошланиши	Умумий урта таълимдан сунг	Умумий урта таълимдан сунг
2.	Давомийлиги	4 йил	4 йил
3.	Таълим олувчилар сони	25-30	40-50
4.	Утиш жойлари	Жисмоний тарбия олийгоҳида	Университет қошидаги жисмоний тарбия факультетларида, жисмоний тарбия институтларида
5.	Таълим берувчилар	Жисмоний тарбия олийгоҳидаги "Психология (спорт)" мутахассислиги буйича етакчи илмий даража ва унвонларга эга профессор-уқитувчилар хамда соха буйича етакчи мутахассислар.	Университет қошидаги жисмоний тарбия факультетларининг ва институтларнинг етакчи профессор-уқитувчилари. Фанлар буйича 80%дан кам булмаган дарс берувчи профессор-уқитувчилар россия ёки чет эл давлатларининг илмий даражаларига ва унвонларига эга булиши керак. Шу билан бирга 12 % дан кам булмаган уқитувчилар фан доктори илмий даражасига эга булиши керак.
6.	Таълим жараёнини кузатиш ва назорат қилиш	Таълим олувчиларнинг фанлардан узлаштиришини назорат қилиш жорий, оралиқ ва якуний назоратлар тарзида амалга оширилади.	Таълим олувчиларнинг фанлардан узлаштиришини назорат қилиш жорий, оралиқ ва якуний назоратлар тарзида амалга оширилади.

БАКАЛАВРИАТ ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИНГ МАЗМУНИ ВА ДАВОМИЙЛИГИ

УМУМКАСБИЙ ФАНЛАРИ

т\р	Узбекистон Республикаси Узбекистон давлат жисмоний тарбия институти	Муддати	Россия федерациясида	Зачет бирлик лари
1	Умумий психология	2-5семестр давомида	Умумий психология	3
2	Психология тарихи	1 семестр давомида	Псхихология тарихи	3
3	Бошкарув психологияси	7 семестр давомида	Психогенетика	2
4	Ижтимоий-психологик тренинг	6 семестр давомида	Шахс психология	3
5	Этнопсихология	7 семестр давомида	Ривожланиш психологияси ва ёш психология	2
6	Ёш ва педагогик психология	6 семестр давомида	Экспериментал психология	2
7	Меҳнат психологияси	6 семестр давомида	Ижтимоий психология	2
8	Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти	4-6 семестр давомида	Психологиянинг методологик асослари	2
			Спорт ва жисмоний тарбия назарияси	2
			Психодиагностика	4
			Психологияда метематик методлар	3

ТАСДИҚЛАЙМАН:
Узбекистон Республикаси
Олий ва урта махсус таълим вазирининг
биринчи уринбосари, "Узлуксиз таълим
тизими стандартлари"ни стандартлаштириш
буйича техник қумита раиси

____
201__ йил "28" ____05____

O'z DSt ___:201__ *5210200 – Психология (спорт)* бакалавриат таълим йуналишининг давлат таълим стандарти лойиҳасини "Узлуксиз таълим тизими стандартлари"ни стандартлаштириш буйича техник қумитада техник экспертизадан утказиш буйича

Хулоса

Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Давлат тест маркази, Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлиги, Узбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги ва Узбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлигининг 2014 йил 23 майдаги "Узлуксиз таълим тизими стандартлари"ни стандартлаштириш буйича техник қумитасининг низоми ва таркибини қайта тасдиқлаш туғрисида"ги 10ққ/31ққ/36/1-қ-сонли қушма қарорига асосан тайёрланган **O'z O'z DSt ___:201__** ***5210200 – Психология (спорт)*** бакалавриат таълим йуналишининг давлат таълим стандарти лойихаси "Узстандарт" агентлиги билан келишилган шакл асосида техник экспертизадан утказилди.

O'z DSt ___:201__ ***5210200 – Психология (спорт)*** бакалавриат таълим йуналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси Республикадаги кадрлар тайёрловчилари ва истеъмолчилари билан узаро келишилган.

Техник экспертизадан утказилган **O'z DSt ___:201__** ***5210200 – Психология (спорт)*** бакалавриат таълим йуналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси Узбекистон Республикаси Қонунчилигига, стандартлаштириш Давлат тизими, улчов бирликларини таъминлаш Давлат тизими, сертификатлаштиришнинг миллий тизими, стандартлаштиришнинг тармоқлараро тизими талабларига мос келади ва "Узстандарт" агентлигида Давлат руйхатидан утказишга тавсия этилади.

Техник қумита раиси уринбосари	**З.Ахмедов**
Техник қумита масъул котиби	**А.Ходжаев**
Олий таълим стандартларини стандартлаштириш буйича кичик қумита котиби	**А.А.Умаров**
Ишчи гуруҳ:	**Б.Атаниязов**
	Б.Усмонов
	А.Эргашев